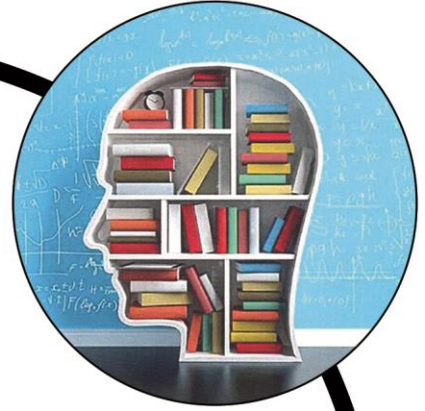
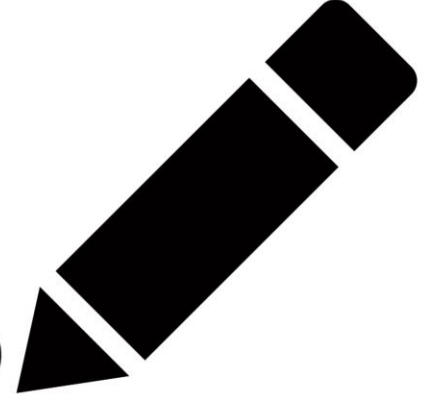

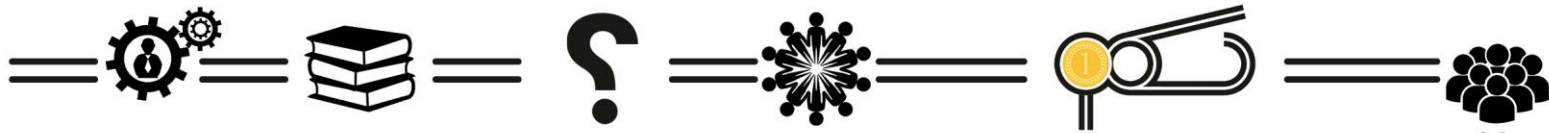
درس ۱

پایہ یازدهم

جهان فرهنگے

درسنامه

پرسش‌های بنیادین

- هستی‌شناسانه ← جهان، هستی، مادیت
- انسان‌شناسانه ← انسان، موجود، منفعل، فعال، اختیار، مختار
- معرفت‌شناسانه ← معرفت، شناخت، تجربه، حس

نکته

- 1 پاسخ‌های متفاوت به این پرسش‌های اساسی، جهان‌های فرهنگی مختلفی پدید می‌آورد.
- 2 مجموعه‌های اطراف ما را به دلیل گستردگی و اهمیت‌شان «جهان» می‌نامند. یکی از این جهان‌ها جهان انسانی است که حاصل زندگی انسان است و هر چه با اندیشه و عمل انسان‌ها پدید می‌آید به این جهان تعلق دارد.

جهان انسانی

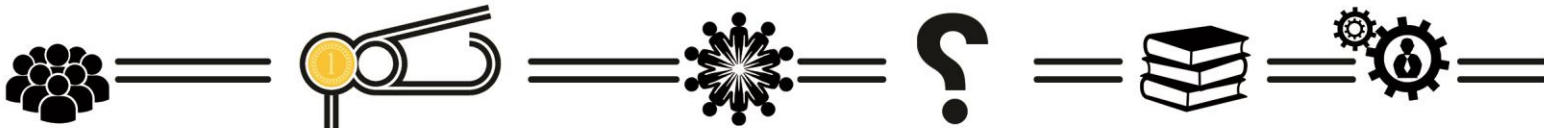
- فردی ← اخلاقیات، روان، ذهن
 - اجتماعی ← زندگی اجتماعی انسان‌ها یا همان هویت فرهنگی
- مرور سال دهم: فرهنگ، شیوه زندگی اجتماعی انسان‌ها است.
- مرور سال دهم: فرهنگ محصول آگاهی و عمل مشترک انسان است.
- بخش فردی جهان انسانی ← جهان ذهنی
- بخش اجتماعی جهان انسانی ← جهان فرهنگی

نکته

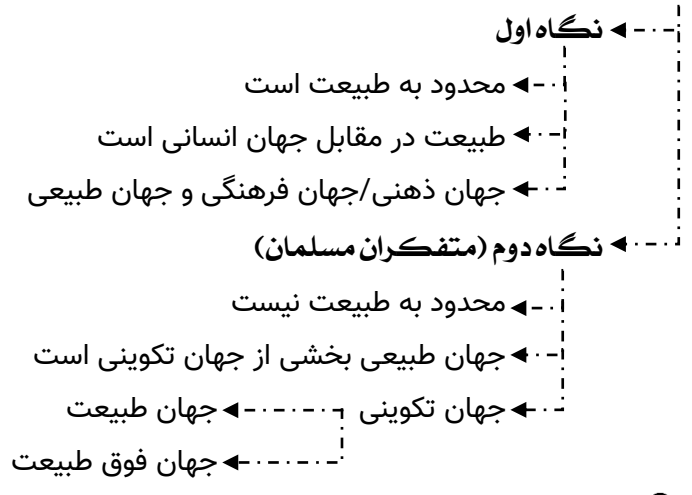
- 1 وقتی به موضوعی خاص فکر می‌کنیم در محدوده جهان ذهنی هستیم اما وقتی آن را می‌نویسیم یا بیان می‌کنیم یا به آن عمل می‌کنیم به جهان فرهنگی وارد می‌شویم.
- 2 بین دو بخش ذهنی و فرهنگی جهان انسانی هماهنگی وجود دارد یعنی هر فرهنگی به نوعی خاص از عقاید ذهنی اجازه بروز می‌دهد و هر نفر خصوصیت اخلاقی فرهنگی مناسب با خورد را پیدا می‌کند.

مرور از سال دهم: تمامی پدیده‌های جهان هستی، محصول زندگی انسان نیستند. بلکه در مقابل جهان انسانی، جهان دیگری به نام جهان تکوینی وجود دارد.

رویکردهای مختلف درباره جهان تکوینی

دیدگاه درباره تعامل بین جهان‌های مختلف (ذهنی، فرهنگی، تکوینی):

دیدگاه اول (طبیعت‌گرا)

- جهان طبیعی به جهان طبیعت محدود می‌شود.
- جهان طبیعت مهم‌تر از جهان ذهنی و جهان فرهنگی است.
- ذهن افراد و فرهنگ نیز هویتی طبیعی دارد.
- علم مربوط به این دیدگاه، علوم طبیعی است.
- بین علوم انسانی و علوم طبیعی فرقی قائل نیستند.

نکته

نادیده گرفتن تفاوت علوم انسانی با علوم طبیعی و قابلیت‌های علوم انسانی و اجتماعی را سلب می‌کند.

دیدگاه دوم (جامعه‌گرا)

- جهان فرهنگی را مهم‌تر می‌دانند.
- جهان ذهنی و فردی تابع فرهنگ افراد است.
- جهان تکوینی ماده خامی است که فرهنگ‌ها در آن دخل و تصرف دارند.
- در نتیجه جهان ذهنی و تکوینی اهمیتی ندارد.

دیدگاه سوم ← هر سه جهان مهم هستند و با هم تعامل دارند.

دیدگاه قرآن کریم

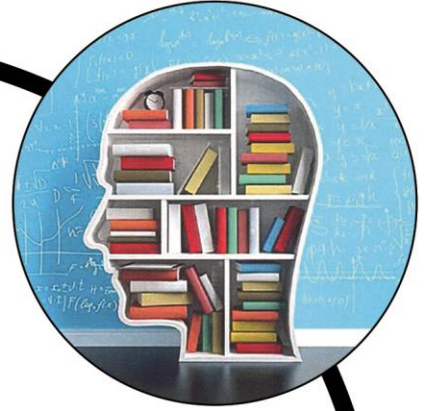
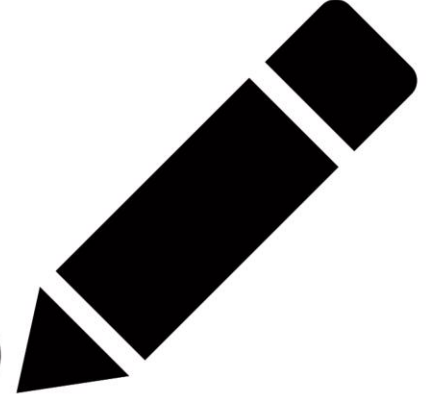
- جهان تکوینی محدود به طبیعت نیست.
- ادراک و آگاهی محدود به انسان نیست.
- جهان تکوینی براساس حکمت و خواست خداوند است.

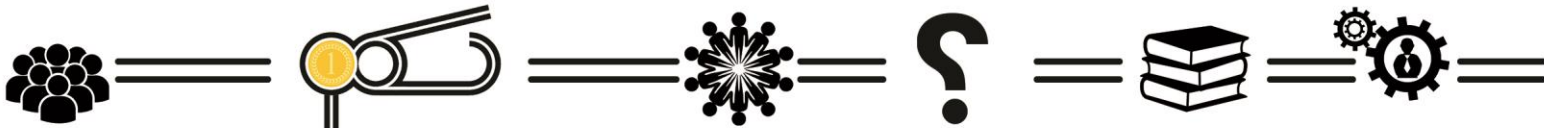
درس ۲

پایہ یازدهم

فرہنگ جہانے

درسنامه

۱ فرهنگ‌های مختلف، گستره جغرافیایی و تداوم تاریخی یکسانی ندارند. فرهنگ جهانی ← فرهنگی که از مرزهای جغرافیایی و قومی عبور می‌کند.

۲ فرهنگ‌هایی که عقاید و ارزش‌های مربوط به قوم خاصی دارند، از محدوده‌ی خود فراتر نمی‌روند مگر اینکه نگاه سلطه‌جویانه داشته باشند.

انواع فرهنگ‌های جهانی ← گونه نخست

- عقاید و ارزش‌های آن مربوط به گروه خاصی است.
- جهان به ۲ منطقه مرکزی و پیرامونی تقسیم می‌شود.
- مثل فرهنگ صهیونیسم و سرمایه‌داری
- رویکرد صهیونیسم ← نژادگرایانه
- رویکرد سرمایه‌داری ← ثروت و قدرت

فرهنگ سلطه (استکبار):

تسلط یک قوم، جامعه یا گروه خاصی را به دیگران به دنبال دارد و دیگر اقوام، جوامع و گروه‌ها را به ضعف و ناتوانی می‌کشد.

انواع فرهنگ‌های جهانی ← گونه دوم

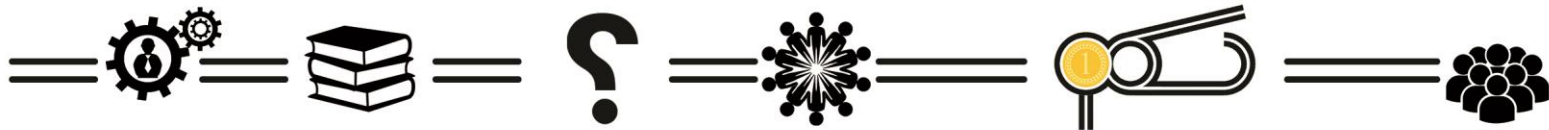
- عقاید و ارزش‌ها و هنجارهای آن در خدمت گروه خاصی نیست.
- سعادت همه انسان را دنبال می‌کند.
- از عقاید و آرمان‌های مشترک انسانی سخن می‌گوید.

۱ فرهنگ‌هایی که به حقیقتی قائل نباشند، نمی‌توانند معیار و میزانی برای سنجش عقاید و ارزش‌های مختلف داشته باشند و در نتیجه، نمی‌توانند از حقانیت ارزش‌های خود دفاع کنند.

۲ فرهنگی که صرفاً متوجه نیازهای مادی و دنیوی انسان است و از نیازهای ابدی و معنوی او چشم‌پوشی می‌کند، بشر را به بحران‌های روحی و روانی گرفتار می‌سازد. فرهنگی جهانی باید از معنویت که ارزشی جهان شمول است، برخوردار باشد.

با ارزش جهان شمول عدالت می‌توان از قطبی شدن جهان، بهره‌کشی ظالمانه و پایمال شدن حقوق انسان‌ها جلوگیری کرد.

۲ پرسش همراه با مفهوم آزادی

به این ۲ پرسش براساس ارزش‌های حقیقت، معنویت و عدالت پاسخ داده می‌شود.

آزادی از چه؟
آزادی برای چه؟

نکته

مفهوم آزادی با ۲ پرسش همراه است چون همواره رهایی از یک امر برای رسیدن به امر دیگری است.

ویژگی‌های فرهنگ جبرگرا

- نقش انسان‌ها در تعیین سرنوشت‌شان را انکار می‌کند.
- قدرت مقاومت را از آدمیان می‌گیرد.
- انسان‌ها را به موجوداتی منفعل تبدیل می‌کند.
- زمینه نفوذ سلطه‌گری را فراهم می‌کند.

نکته

فرهنگ جهانی باید روحیه تعهد و مسئولیت را در انسان‌ها ایجاد کند تا زمینه گسترش و تحقق عقاید و ارزش‌های جهان شمول را فراهم کند.

عبارات و مفاهیم مربوط به سطح عقلانیت

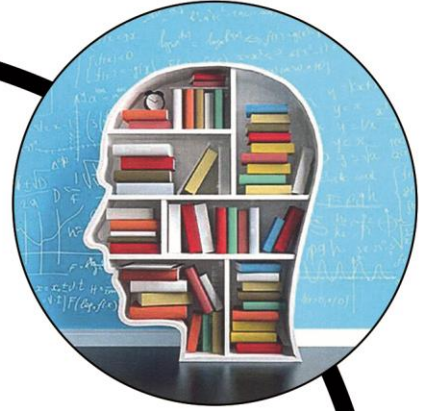
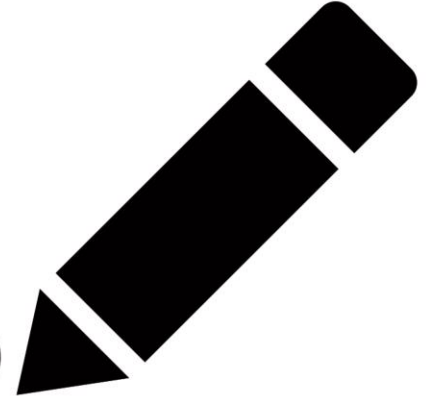
- پرسش‌های بنیادین بشر درباره انسان و جهان
- دفاع از هویت
- پرسش‌های ثابت و متغیر

درس ۳

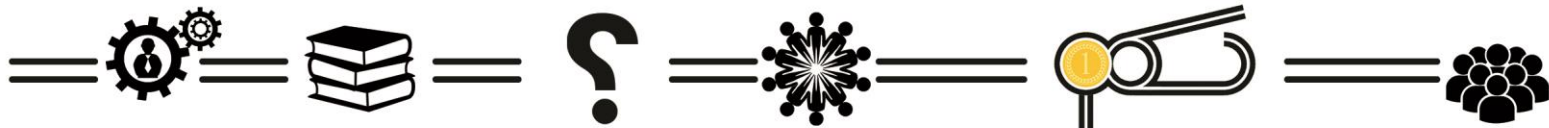
پایہ یازدهم

نمونه‌های فرهنگ

جهانے ۱

درسنامه

نکته

- ❑ در گذشته تاریخ، فرهنگ سلطه و استکبار، امپراتوری‌های بزرگی به وجود آورده است.
- ❑ امپراتوری و شاهنشاهی از طریق کشورگشایی و با قدرت نظامی و حضور مستقیم سربازان پیروز شکل می‌گیرد.
- ❑ جهان‌گشایی و امپراتوری معمولاً با کشتار و خسارت‌های انسانی و اقتصادی همراه بود.

مفاهیم کلیدی امپراتوری

- کشورگشایی
- قدرت نظامی
- حضور مستقیم سربازان پیروز
- کشتار و خسارت‌های انسانی و اقتصادی

نکته

- ❑ غلبه نظامی گرچه به حضور مستقیم مهاجمان در مناطق جغرافیایی مورد تهاجم منجر می‌شود اما همیشه به گسترش فرهنگی ختم نمی‌شود.
- ❑ قومی که در اثر تهاجم نظامی شکست می‌خورد اگر هویت فرهنگی‌اش را حفظ کند، با ضعیف شدن تدریجی قدرت نظامی مهاجم، می‌تواند استقلال سیاسی خود را حفظ کند و اگر فرهنگ غنی داشته باشد؛ می‌تواند گروه مهاجم را در فرهنگ خود هضم کند.

نام‌های دیگر سلطه غرب: امپریالیسم / استعمار

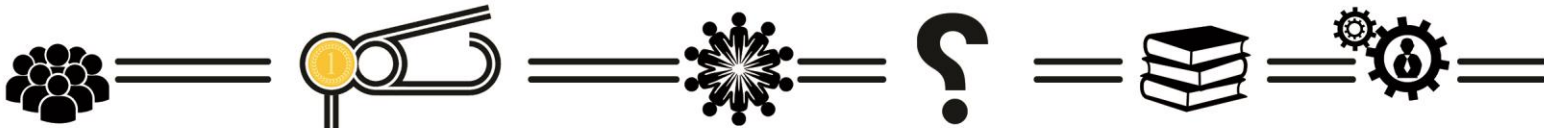
امپریالیسم

- از امپراتوری گرفته شده است
- به هر نوع سلطه‌ای گفته می‌شود.

انواع امپریالیسم

- سیاسی ← اشغال نظامی
- اقتصادی ← تصرف بازار و مواد خام
- فرهنگی ← برتری فرهنگی قوم غالب

نکته

امپریالیسم فرهنگی بعد از محقق شدن امپریالیسم سیاسی و اقتصادی شکل می‌گیرد.

استعمار:

اشغال یک سرزمین سرزمین خارجی، با توسل به قدرت نظامی و سیاسی

نکته

استعمار نوعی جهان‌گشایی و امپراتوری است.

استعمار

قرن ۱۵ توسط اروپاییان

قرن ۱۹

نکته

در مورد استعمار در قرن ۱۵ تا ۱۹ تصرفات اروپاییان از ۳۵٪ جهان به ۶۷٪ رسید.

عوامل موفقیت اروپاییان در استعمار

پیشرفت در دریانوردی

پیشرفت در فنون نظامی

پیشرفت در اقتصاد صنعتی

بزرگ‌ترین پرده‌داری تاریخ ⇐ قرن ۱۷ و ۱۸

استعمار نو

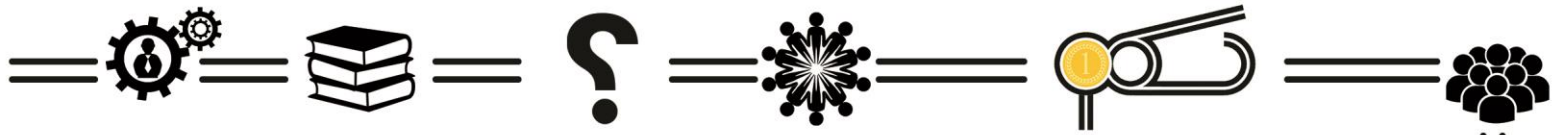
جنبش‌های استقلال‌طلبانه کشورهای مستعمره طی قرن ۲۰

مجریان بومی و داخلی کشورهای مستعمره

نکته

در استعمار نو، کشورهای استعمارگر برای به قدرت رساندن نیروهای وابسته به خود، از کودتای نظامی استفاده می‌کردند.

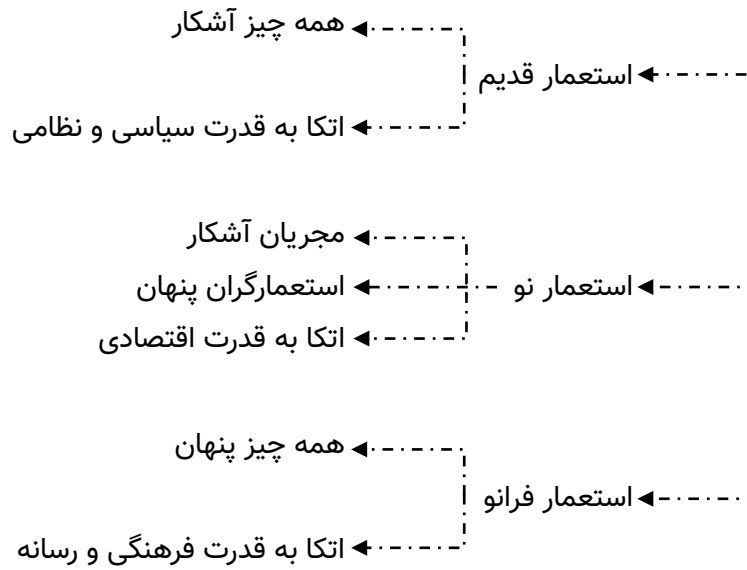

موارد قابل اتکا برای کشورهای استعمارگر در استعمار نو

- قدرت اقتصادی
 - نهادها و سازمان‌های اقتصادی و سیاسی
 - دولت‌های دست‌نشانده
- استعمار فرانو ← استفاده بیش‌تر از ابزارهای فرهنگی و علمی مخصوصاً رسانه توسط استعمارگران

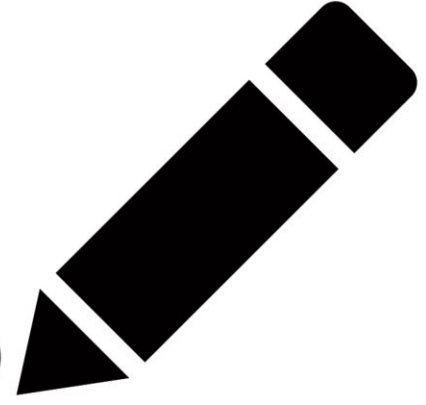
مراحل استعمار

درس ۴

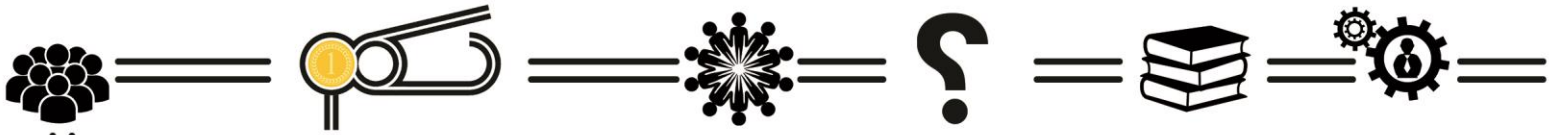
پایه یازدهم

نمونه‌های فرهنگ

جهان ۲

درسنامه

نکته

دین اسلام به قوم و گروه خاصی تعلق ندارد چون که مطابق با نظام آفرینش و موافق با فطرت آدمیان است.

انسان از دیدگاه اسلام

- مختار
- مسئول
- متعهد
- دارای فطرت الهی
- خلیفه خداوند

سعادت انسان از دیدگاه اسلام: نزدیک شدن به خداوند و رسیدن به مقام خلافت الهی
شقاوت انسان از دیدگاه اسلام: فراموش کردن حقیقت الهی/ به کارگیری تمام ظرفیت‌های خود برای زندگی مادی

نکته

عقل در فرهنگ اسلام، زیباترین و محبوب‌ترین مخلوق خداوند است.

مراحل گسترش اسلام در جهان

○ عصر نبوی

- ◀ فرهنگ جاهلی تا فتح مکه آشکارا در برابر اسلام مقاومت کرد
- ◀ دوران خلافت پیامبر

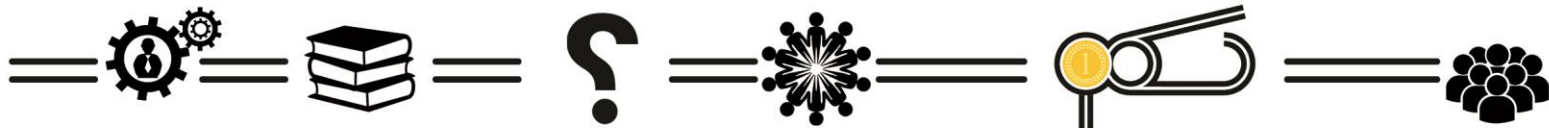
○ دوران خلافت

- ◀ از رحلت رسول تا حکومت اموی و عباسی و عثمان
- ◀ ارزش‌ها و هنجارهای جاهلی دوباره در جامعه نمایان شد
- ◀ قدرت براساس روابط قبیله‌ای و عشیره‌ای
- ◀ عقاید اسلامی خارج از جغرافیای اسلامی گسترش یافت

○ دوره استعمار

- ◀ قدرت‌های غربی با تکیه بر قدرت نظامی و سنتی، دولتمردن اسلامی را مغلوب کردند.
- ◀ قدرت سیاسی به حالت استبداد استعماری درآمد.

○ بیداری اسلامی

- ◀ انقلاب اسلامی نقطه عطف این بیداری است.
- ◀ به جای مکاتب ناسیونالیستی و مارکسیستی از نظریه امت‌گرایی استفاده کردند.

🔍 نکته

- 1 فرهنگ اسلامی به دلیل قدرت و غذای خود، گروه‌های مهاجم بیگانه را نیز درون خود هضم و جذب کرد یا آنان را ناگزیر می‌ساخت که برای بقای خود، در ظاهر از مفاهیم و ارزش‌های دینی استفاده کند.
- 2 غلبه قدرت‌هایی مانند سلجوقیان، خوارزمشاهیان، مغولان و عثمانی که فرهنگ قومی و قبیله‌ای داشتند، مانع آن شد که ظرفیت‌های فرهنگ اسلامی و ارزش‌های اجتماعی آن به طور کامل آشکار شود.
- 3 قدرت سیاسی جوامع اسلامی در دروان استعمار، از طریق سازش با دولت‌های غربی، با قدرت استعمارگران گره خورد و استبداد ایلی و قومی به صورت استبداد استعماری درآمد.

تفاوت استبداد استعماری با استبداد قومی

○ استبداد قومی

- ◀ هویت غیراسلامی
- ◀ اما پیشینه‌ای به جز اسلام نداشت
- ◀ پس از رویارویی مستقیم با اسلام
- ◀ ظواهر اسلامی را رعایت می‌کرد

○ استبداد استعماری

- ◀ پیشینه‌ای به جز اسلام دارد
- ◀ در سایه قدرت جهان غرب است
- ◀ برای تامین نیازهای اقتصادی و
- ◀ فرهنگی جهان غرب چاره‌ای جز
- ◀ حذف مظاهر فرهنگ اسلامی ندارد

○ خطرات حس شده در دوران بیداری اسلامی توسط متفکران مسلمان

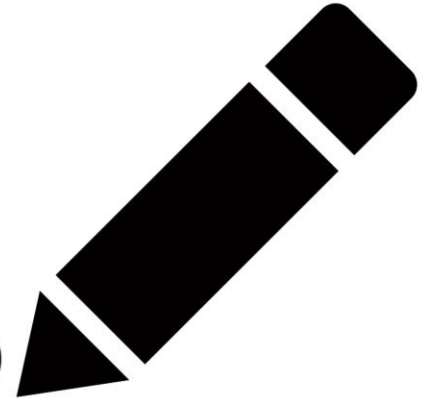
- ◀ خطرات سلطه فرهنگ غرب
- ◀ فراموشی فرهنگ و هویت اسلامی

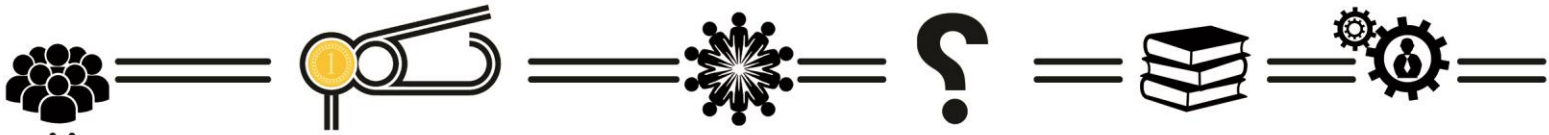
درس ۵

پایه یازدهم

باورها و ارزش‌های
بنیادین فرهنگ
غرب

درسنامه

نکته

- ❶ عقاید و ارزش‌های بنیادین هر فرهنگ، عمیق‌ترین لایه‌های آن را تشکیل می‌دهد.
- ❷ عقاید و ارزش‌های بنیادین هر فرهنگ در پاسخ به پرسش‌های اساسی انسان پدید می‌آید؛ یعنی همان هستی‌شناسانه، انسان‌شناسانه و معرفت‌شناسانه.
- ❸ سکولاریسم، پاسخ فرهنگ معاصر غرب به پرسش‌های هستی‌شناسانه بشر است.
- ❹ سکولاریسم جهان‌بینی فرهنگ غرب یا تصور آن جهان هستی است.

معنای سکولاریسم

رویکرد دنیوی و صرفاً این جهان به هستی است.

نکته

در رویکرد سکولاریسم ابعاد معنوی فراموش می‌شود یا در جهت نیازهای دنیوی استفاده می‌شود.

سکولار در فرهنگ غرب

○ سکولاریسم آشکار

◀ به صورت آشکار ابعاد غیرمادی و معنوی را انکار می‌کند

○ سکولاریسم پنهان

◀ ابعاد معنوی را انکار نمی‌کند

◀ بلکه آن‌ها را در خدمت ابعاد دنیوی می‌داند

◀ نسبت به ابعاد معنوی رویکردی گزینشی دارد

◀ باعث پیدایش نهضت پروتستانتیسم شد

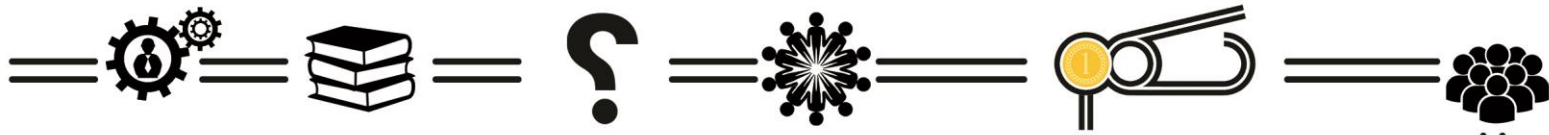
در فرهنگ دینی، آبادی دنیا هدف مستقلی نیست بلکه در خدمت اهداف معنوی است پس افراد رفتار دینی خود را توجیه دینی می‌کنند.

در فرهنگ سکولاریسم دین‌داران ناگزیر هستند که رفتارهای دینی خود را توجیه دنیوی کنند زیرا کولاریسم به عنوان جهان‌بینی غالب در آمده است.

نکته

فرهنگ غرب در پاسخ به پرسش چیستی و کیستی انسان از فرهنگ اومانیزم پرده برداری کرد.

اومانيسم:

به معنای اصالت انسان دنیوی و این جهانی است و مهم‌ترین ویژگی انسان شناختی فرهنگ معاصر غرب است.

نکته

اومانيسم از نتایج منطقی سکولاریسم است.

چرا انسان پر موجودات دیگر پرتری دارد؟ چون در فرهنگ اسلام، انسان برترین آیت و نشانه خداوند سبحان و خلیفه او در زمین است.

نکته

براساس آیات قرآن کریم، انسان هنگامی به کرامت و خلافت دست می‌یابد که به ابعاد دنیوی محدود نشود و هر چه می‌تواند به خداوند نزدیک‌تر شود.

هنر قرون وسطی

- به بعد معنوی و آسمانی توجه دارد
- نقاشان چهره انسان‌های الگو را در حاله‌ای از قداست ترسیم می‌کردند.

هنر مدرن ← بر بعد جسمانی و زیبایی‌های بدنی تمرکز دارد.

نکته

هنر قرون وسطی ← ابعاد معنوی وجود انسان

هنر مدرن ← ابعاد و جسمانی وجود انسان

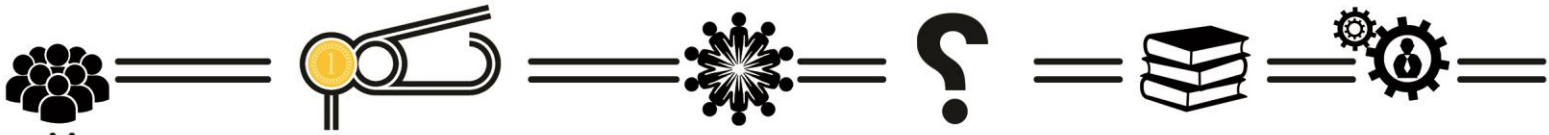
حق و حقوق انسان

- فرهنگ دینی ← براساس فطرت الهی انسان
- حقوق بشر ← براساس اندیشه او ما نیستی

نکته

- ❑ در فرهنگ دینی افراد هواهای نفسانی خود را در قالب مفاهیم دینی اظهار می‌کنند مانند فرعون که می‌گفت: «انا ربکم الأعلى»
- ❑ انسان مدرن خواسته‌های این جهانی خود را بدون توجه دینی به رسمیت می‌شناسد.

روشنگری: مهم ترین ویژگی معرفت شناختی است.
روشنگری: راه شناخت حقیقت و موانع حقیقت را معرفی می کند.

معنای روشنگری

○ معنای عام

- ◀ مربوط به فرهنگ غرب نیست
- ◀ انبیای الهی برای این امر آمدند
- ◀ عقل و وحی و تجربه

○ معنای خاص

- ◀ مبنای معرفت شناختی فرهنگ غرب است
- ◀ روشی است که با سکولاریسم و اومانیسم همراه شده است
- ◀ کنار گذاشتن وحی و شهود

نکته

- 1 روشنگری در سده های هفدهم و هجدهم بیش تر شکلی عقل گرایانه داشت.
- 2 روشنگری چون در این بازه زمانی، وحی را نمی پذیرفت و رویکردی دنیوی داشت، به دئیسم منجر شد.

دئیسم:

اعتقاد به خدایی که هیچ برنامه ای برای هدایت و سعادت بشر ندارد.

نکته

- 1 روشنگری در سده های نوزدهم و بیستم، بیشتر حس گرایانه بود.
- 2 وقتی روشنگری به حس و تجربه محدود شود، علم تجربی سکولار به وجود می آید.

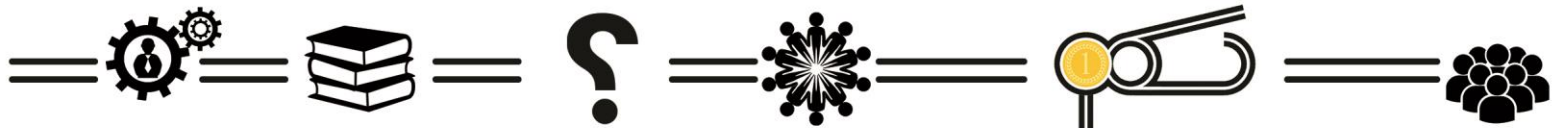
علم تجربی سکولار:

- توان داوری درباره ی ارزش ها و آرمان های انسان ندارد چون آنها حسی نیستند.
- به صورت دانش ابزاری، در خدمت اهداف دنیوی انسان قرار می گیرد.

نکته

از پایان قرن بیستم با افول حس گرایی، فرهنگ غرب گرفتار بحران معرفت شناختی شده است.

بهران معرفت شناختی

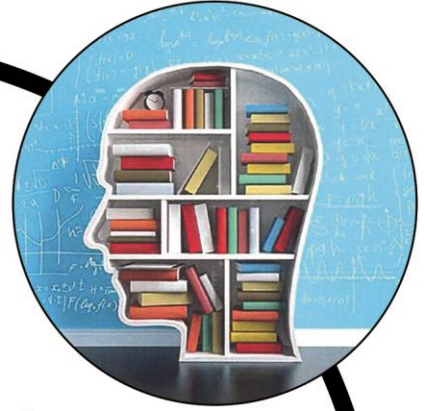
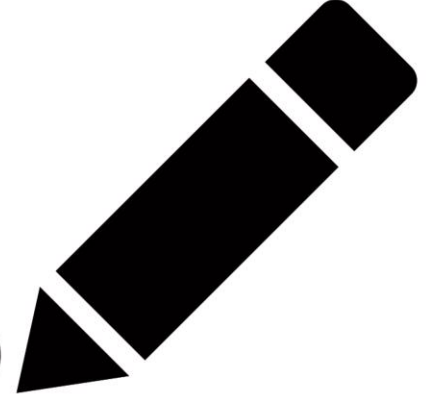
- امکان پذیر نبودن تشخیص درست و غلط بودن اندیشه‌ها
- امکان پذیر نبودن تشخیص خوب و بد هنجارها و رفتارها

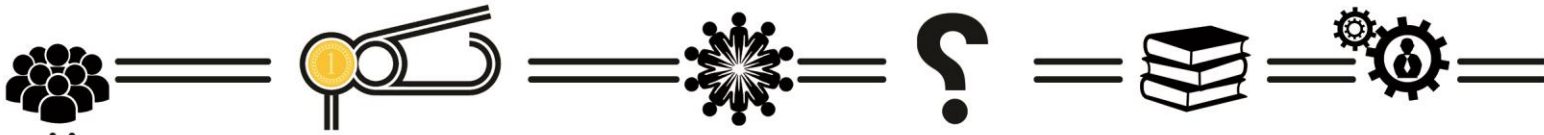
درس ۶

پایہ یازدہم

چگونگی تکوین
فرہنگ معاصر
غرب

درسنامه

تاریخ فرهنگ غرب

- یونان و روم باستان ← فرهنگ اساطیری
- قرون وسطی ← فرهنگ دین مسیحیت
- رنسانس ← تجدید حیات، تولد دوباره
- غرب جدید ← پیدایش فلسفه‌های روشنگری

پازه زمانی رنسانس ← قرن ۱۴ تا ۱۶

دلیل نام‌گذاری ← بازگشت به فرهنگ یونان و روم باستان

تفاوت فرهنگ اساطیری و مسیحیت

- اساطیری ← پرستش خداوندگاران متکثر
- مسیحیت ← دعوت به توحید

قرون وسطی

- استفاده از شعارهای معنوی و توحیدی
- رویکرد دنیوی
- دنیاگرایی و سکولاریسم در عمل
- به نام خداوند، بندگان خدا را به بندگی می‌گرفتند
- به بهانه ایمان و وحی، عقل را از اعتبار می‌انداختند.

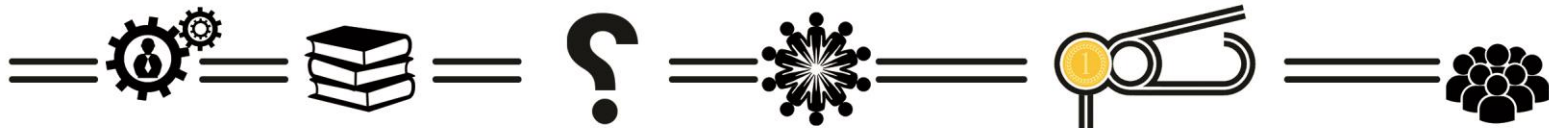
پیامدهای فرو ریختن کلیسا

- پادشاهان و قدرت‌های محلی رقیب کلیسا
- برای حذف کلیسا با عملکرد دنیوی خود، دخالت دینی در امور دنیوی را انکار کردند.

نکته

- در دوران رنسانس رویکرد دنیوی به عالم، در سطح هنر، اقتصاد، سیاست و در قالب حرکت‌های اعتراض‌آمیز مذهبی آشکار شد.
- هنرمندان دوران رنسانس با بازگشت به هنر یونان، به ابعاد جسمانی و دنیوی انسان اهمیت دادند.

زمینه‌های عبور از اقتصاد ارباب رعیتی

- رشد تجارت
- کشف آمریکا
- بالا گرفتن تب طلا

انواع حرکت‌های اعتراض آمیز مذهبی (پرو تستانتیسم)

با قدرت پاپ مخالف با جریان دنیاگرا موافق ← مرور حمایت قدرت‌های محلی
 با قدرت پاپ مخلف با جریان دنیاگرا مخالف ← عدم حمایت کاتولیک‌ها و پرتستان‌ها ← عدم گسترش

پیامدهای تعریفات مسیحیت در قرون وسطی

- در سطح اندیشه و نظر
 - ◀ آمیخته با رویکرد اساطیری
 - ◀ قبول تثلیث
 - ◀ دور ماندن از ابعاد عقلانی توحید
- در سطح زندگی و عمل
 - ◀ به سوی دنیاگرایی حرکت کردند
 - ◀ کلیسا عملکرد دنیوی خود را توحیه دینی می‌کرد

نکته

فرهنگ جدید غرب با پیدایش فلسفه‌های روشنگری آغاز شد و رویکردی سکولار داشت.

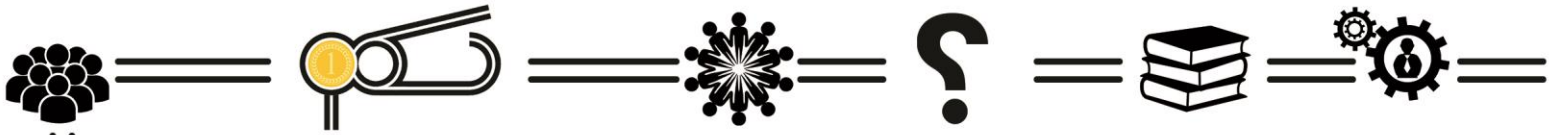
چگونگی شکل‌گیری فرهنگ جدید غرب

- دنیاگرایی در سطح رفتارها و هنجارها و زندگی مردم رواج یافت.
- فلسفه روشنگری افزایش یافت
- در نتیجه سکولاریسم از لایه‌های سطحی فرهنگ غرب به لایه‌های عمیق آن راه یافت

اصلاح‌گران دینی با تغییر پروتستانی

- ژان کالون
 - مارتین لوتر
- باعث شده فرهنگ سکولار در فرهنگ عمومی غرب ایجاد شود

آثار فرهنگ جدید غرب در زندگی اجتماعی

○ علم و فناوری و صنعت

- ◀ رویکرد دنیوی
- ◀ وظیفه شناخت حقیقت عالم را نداشت
- ◀ ابزار تسلط انسان بر طبیعت
- ◀ اهمیت علوم تجربی

○ اقتصاد

- ◀ تغییر اقتصاد کشاورزی (فئودالی) به صنعتی
- ◀ تغییر روابط ارباب-رعیتی به کارگر و سرمایه‌دار

○ حقوق بشر

- ◀ به رویگردانی از طبیعت منجر شد
- ◀ به جای حقوق فطری انسان، حقوق طبیعی بشر شکل گرفت
- ◀ به خواسته‌ها و نیازهای صرفاً طبیعی و این جهانی توجه دارد

○ سیاست

- ◀ ارزش‌های سکولاریسم، اومانیسم و روشنگری
- ◀ به دنبال حاکمیت ارزش‌های الهی نبود
- ◀ عملکرد خود را توجیه دینی نمی‌کرد

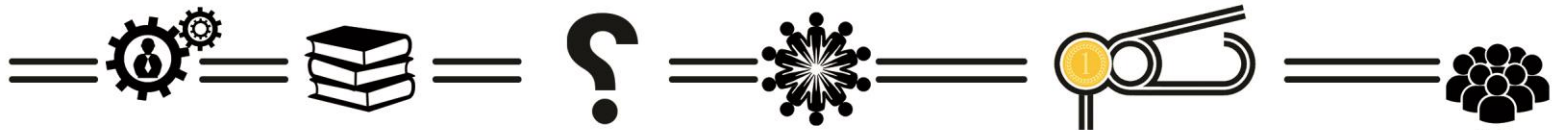
🔍 نکته

- 1 در قرن ۱۸، انقلاب صنعتی از انگلستان آغاز شد و به تدریج در دیگر کشورهای اروپایی گسترش یافت.
- 2 اقتصاد قرون وسطی بر مبنای کشاورزی و روابط اجتماعی ارباب - رعیتی بود.
- 3 به نظام ارباب - رعیتی، نظام فئودالیسم می‌گویند که نوعی برده‌داری است.
- 4 گسترش تجارت و رشد صنعت، قشر جدید سرمایه‌داران را به وجود آورد تا اقتصاد فئودالی به اقتصاد صنعتی تبدیل شود.
- 5 در فرهنگ دینی، حقوق انسانی، مبتنی بر ربوبیت پروردگار و فطرت الهی انسان است.

📖 لیبرالیسم:

دانستن همه امور در قیاس با خواست انسان که به معنای آزادی انسان از همه‌ی ارزش‌های متعالی است که مستقل از او باشد.

نکته

لیبرالیسم اندیشه سیاسی جدیدی است که براساس اصالت بخشیدن به انسان دنیوی (اومانیسم) شکل می‌گیرد و خواست و اراده‌ی انسان را مبدأ قانون‌گذاری می‌داند.

نخستین انقلاب لیبرال: انقلاب کبیر فرانسه

ریشه‌ی شکل‌گیری انقلاب فرانسه

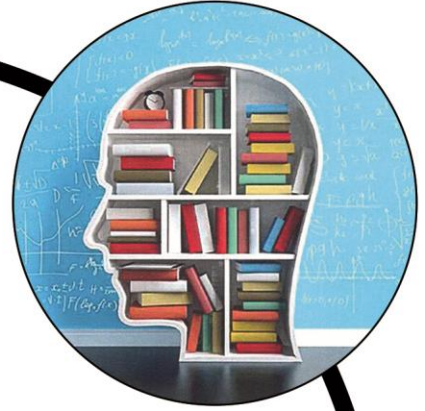
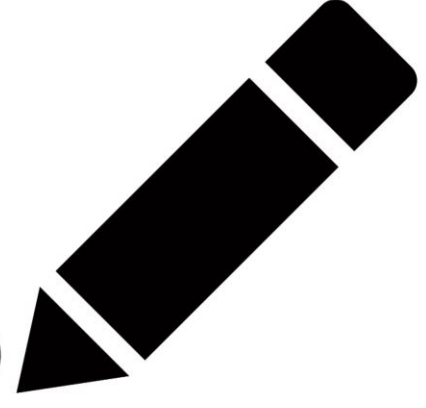
- متأثر از دوران رنسانس
- اندیشه‌های فلسفی روشنگری
- تغییرات ایجاد شده در انقلاب صنعتی

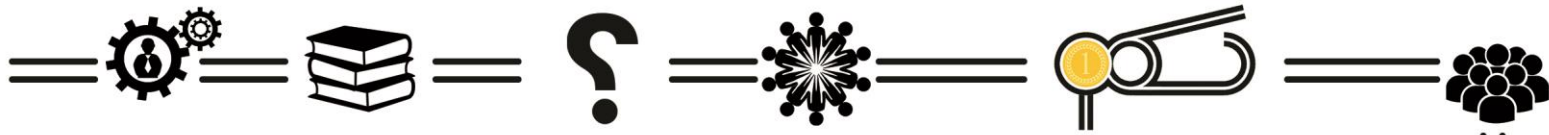
درس ۷

پایہ یازدهم

جامعه جهانی

درسنامه

فرهنگ غرب از سده‌ی هفدهم تا بیستم، شکل جدیدی به روابط میان جوامع با جامعه جهانی بخشید قبل از این دوران فرهنگ‌ها و تمدن‌ها، هر یک در بخشی از جهان، حاکمیت سیاسی مربوط به خود را به وجود آورده بودند.

در دو سده نوزدهم و بیستم، سازمان‌دهی سیاسی و اقتصادی شکل جدیدی گرفت که جوامع غربی را به جوامع مرکزی و دیگر جوامع را به جوامع پیرامونی تبدیل کرد.

شکل‌گیری نظام نوین جهانی

در سده‌های هفدهم تا بیستم، اقتصاد گسترده‌ای شکل گرفت که از مرزهای سیاسی و فرهنگی خود فراتر رفت که جوامع غربی را جوامع مرکزی و سایر جوامع را جوامع پیرامون در آورد که به این اتفاقات نظام نوین جهانی می‌گویند.

مراحل تکوین نظام نوین جهانی

- ۱- پیدایش قدرت‌های سیاسی سکولار
- ۲- پیوند قدرت با تجارت، سرمایه با صنعت
- ۳- به خدمت گرفتن مبلغان مذهبی و سازمان‌های فراماسونری
- ۴- استعمار و ادغام جوامع در نظام نوین جهانی

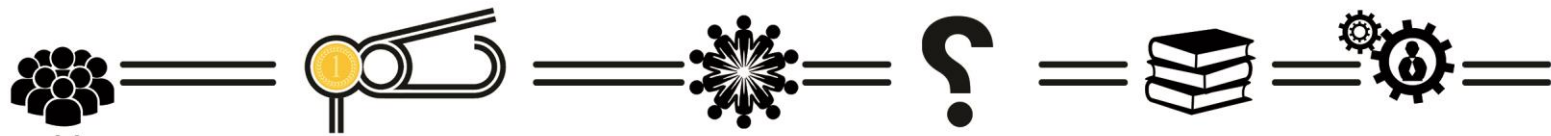
۱- پیدایش قدرت‌های سکولار

- با زوال تدریجی کلیسا حاکمیت فئودال‌ها و اربابان بزرگ شکل گرفت
- با انقلاب فرانسه، دولت‌هایی جدایی خود از دین را اعلام کردند.
- خود را با هویت دینی معرفی نمی‌کردند.
- خود را با هویت جغرافیایی، تاریخی و نژادی و قومی معرفی می‌کردند.

۲- پیوند قدرت با تجارت، سرمایه و صنعت

- رشد تجارت و برده‌داری باعث شد بازرگانان جایگاه بهتری نسبت به زمین‌داران داشته باشند.
- دولت‌ها برای افزایش قدرت خود نیاز به ثروت بازرگانان داشتند.
- بازرگانان برای سود و تجارت نیازمند حمایت نظامی دولتمردان بودند.

۳- به خدمت گرفتن مبلغان مذهبی و سازمان‌های فراماسونری

- کشورهای غربی به مواد خام، نیروی کار ارزان و بازار مصرف کشورهای غیر غربی نیاز داشتند.
- برای تامین منافع اقتصادی نیازمند در هم شکستن مقاومت فرهنگی اقوام تحت سلطه بودند.
- از تبلیغ مسیحیت برای گسترش جهانی قدرت خود استفاده می‌کردند.
- با تبلیغ مسیحیت، فرهنگ عمومی جوامع غیر را دچار اختلال کردند.
- از طریق سازمان‌های فراماسونری بر نخبگان سیاسی جوامع تاثیر می‌گذاشتند.

۴- استعمار و ادغام جوامع در نظام نوین جهانی ← استعمار مهم‌ترین عامل ادغام جوامع غیر غربی در نظم

جهانی بود.

انواع کشورهای استعمارزده

- کشورهایی که به اشغال کامل نظامی در آمده بودند مانند هندوستان
- کشورهایی که مقاومت کردند و از طریق نفوذ سیاسی و اقتصادی به استعمار در آمدند.

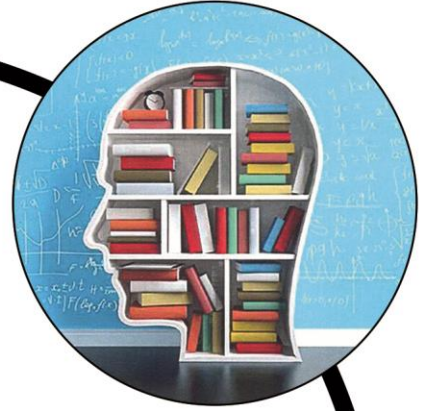
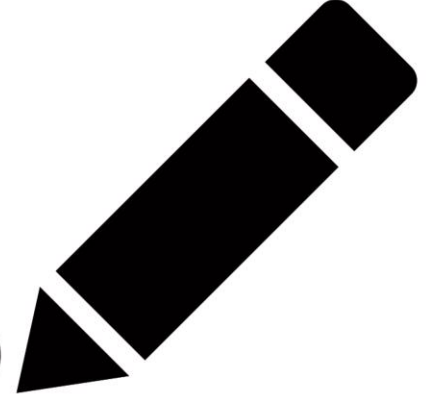
شرایط نیمه استعماری مانند چین و ایران

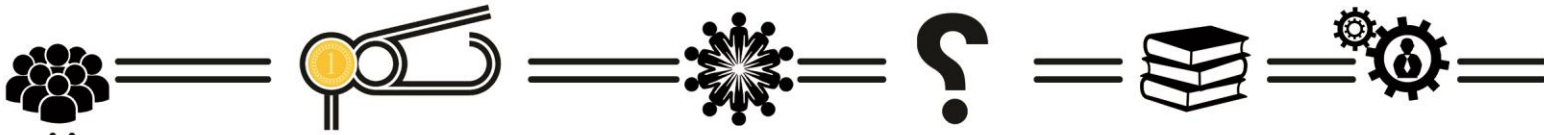
درس ۸

پایہ یازدهم

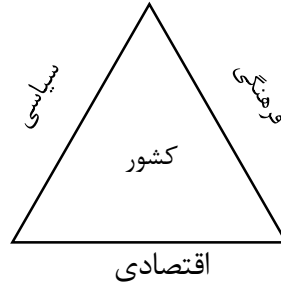
تحولات نظام جهانے

درسنامه

ابعاد تشکیل دهنده یک کشور

نکته

- ❑ کشورهای استعمارگر ابتدا اقتصاد کشورهای استعمارزده را دگرگون می‌کردند.
- ❑ قبل از استعمار، اقتصاد کشورهای غیر غربی اغلب در تعامل با محیط جغرافیایی خود و به گونه‌ای مستقل بود.

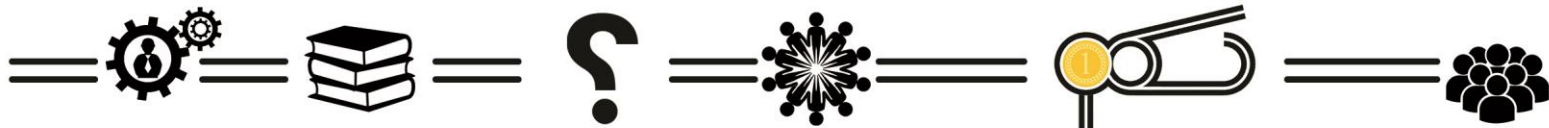
ویژگی‌های اقتصادی کشورهای استعمارزده

- به بازار کالاهای تولید شده کشورهای غربی تبدیل شد
- نیروی کار و مواد خام کشورهای غربی را فراهم می‌کردند.
- اقتصاد تک محصولی داشتند.
- قدرت چانه‌زنی از آن‌ها گرفته شد.
- مبادلات تجاری جهان نامتعادل می‌شود و ثروت به سمت کشورهای غربی سرازیر می‌شود.
- کشورهای غربی صنایع وابسته را به کشورهای استعمارزده می‌رساندند نه در جهت تعدیل ثروت؛ بلکه برای منافع خودشان تمامی ویژگی‌های فوق باعث عبور از مرحله استعمار و رسیدن به مرحله استعمار فرانو بود.

نکته

- ❑ اقتصاد سرمایه محور، در حرکت‌های آغازین خود، نیازمند حمایت‌های قومی و منطقه‌ای بود ولی به تدریج انباشت ثروت، پدید آمدن شرکت‌های بزرگ چند ملیتی و گسترش صنعت ارتباطات، از اهمیت مرزهای سیاسی کاست.
- ❑ دولت-ملت‌ها خود را با هویت دینی و معنوی نمی‌شناختند.

هویت دولت - ملت های سکولار

- ناسیونالیستی
- قومی

دلایل کاهش اهمیت مرزهای سیاسی

- انباشت ثروت
- پدید آمدن شرکت های چند ملیتی
- گسترش صنعت ارتباطات

نکته

با شکل گیری نهادهای بین المللی و بازارهای مشترک منطقه ای، سرمایه گذاری شرکت های بین المللی به منطقه ای محدود نمی شد.

عامل شناسایی و مدیریت تغییرات اقتصادی در جهان ← استفاده از شبکه های عظیم اطلاعاتی

مواجهه افراد بایکدیگر در گذشته

- تجارت
- مهاجرت
- جنگ

نکته

نکته: برخورد استعماری غرب با جوامع غیر غربی، آن ها را از نظر اقتصادی و سیاسی در موضع صنعت قرار داد.

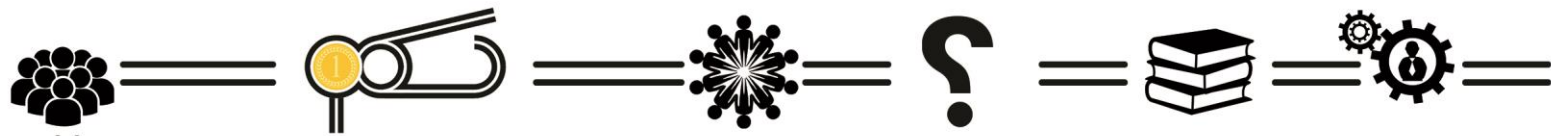
این موضوع باعث از خودباختگی فرهنگی شد.

در نتیجه

غرب مدیریت انتقال فرهنگ خود را در چارچوب اهداف سیاسی و اقتصادی به دست گرفت.

توسعه صنعت ارتباطات ← ایجاد دهکده واحد

- 1- هویت جوامع غیرغربی متزلزل شد
 - 2- تضعیف دموکراسی
 - 3- برخلاف ارزش‌های دموکراتیک جهان غرب بود.
- صاحبان ثروت
- تجمع قدرت رسانه
- کانون‌های صهیونیستی

توزیع هدفمند علوم طبیعی و انسانی

- برای خدمت‌رسانی به غرب به کشورهای در حال توسعه آموزش می‌دهند
- از آموزش دانش‌های راهبردی خودداری می‌کنند.

تثبیت مرجعیت علمی غرب

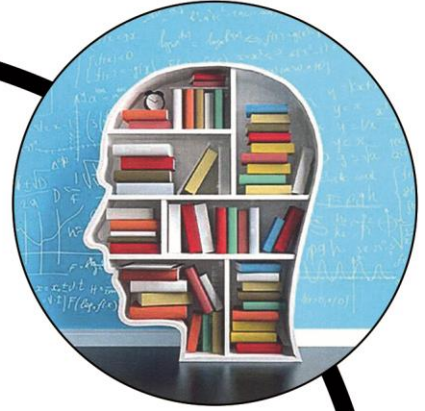
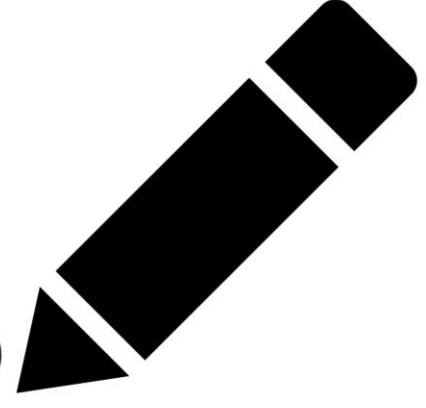
- به ابعاد معنوی توجه نمی‌شود.
- علوم انسانی به گونه‌ای سکولار معرفی می‌شود.
- عمیق‌ترین تاثیر در توزیع فرهنگ غرب

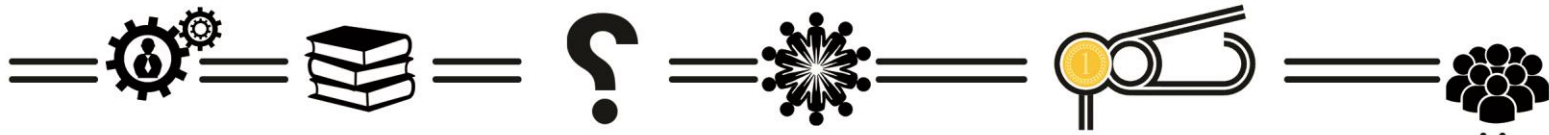
درس ۹

پایہ یازدهم

جهان دو قطبے

درسنامه

اگر جهان غرب با حل کردن چالش‌های پیشین، نیازهای دنیوی و معنوی انسان‌ها را بر طرف می‌کرد، با چالش‌های جدید بنیادین مواجه نمی‌شد.

پنج مورد از چالش‌های مهم جهان غرب:

- ۱- منطقه‌ای و فرا منطقه‌ای
- ۲- مقطعی و مستمر
- ۳- خرد د کلان
- ۴- ذاتی و عارضی
- ۵- معنوی و دینی

چالش‌های جدید در بسیاری از موارد چندین صورت دارد، مثلاً بعضی از آنها در عین حال که اقتصادی هستند، اجتماعی هم هستند.

چالش فقر و غنا

اولین چالش چوامع صنعتی ← فقر و غنا

اقتصاد قرون وسطا بر اساس روابط اجتماعی ارباب - رعیتی بود که در آن کشاورزان وابسته به زمین بودند و امکان جا به جایی نداشتند.

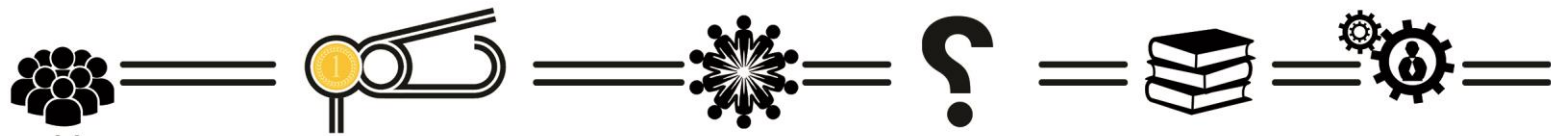
رویکرد لیبرالیسم اولیه؛ ← فردی و اقتصادی

پیامدهای لیبرالیسم اولیه

- ۱- روابط اجتماعی ارباب رعیتی را در هم ریخت. کشاورزان را از بردگی رها کرد و به آنها اجازه داد که مهاجرت کنند و درباره شیوه زندگی خود تصمیم بگیرند.
- ۲- موانع پیشین مانند غیر قابل فروش بودن زمین را از پیش روی صاحبان ثروت برداشت.
- ۳- کشاورزان را به کارگرانی تبدیل کرد که سرمایه وجود خود را به سرمایه‌داران می‌فروختند.

۴- سرمایه داران آزادانه به بهره‌کشی از کارگران پرداختند

۵- کارگران بردگان جدیدی بودند که ظاهراً از همه قید و بندهای پیشین، آزاد شده بودند.

- نظریه پردازان لیبرال، آزادی فعالیت صاحبان سرمایه را ضامن پیشرفت جامعه می‌دانستند و مخالف هر نوع مداخله دولت در اقتصاد بودند.
- نظریه پردازان لیبرال کمک به مستمندان را بیهوده می‌دانستند.

سه نظریه لیبرالیسم اولیه:

دیکنز: در رمان الیور توئیست وضعیت توانخانه و فیلسوفانی که مدافع آن بودند را به سخره گرفت.

مالتوس: کسانی که در فقر متولد میشوند حق حیات ندارند

ریکاردو: مخالف دخالت دولت در اقتصاد بود و حتی افزایش دستمزد کارگران و رفاه آنها موجب افزایش تولید نسل و پیدایش مشکلات بعدی می‌دانست.

شعار لیبرالیسم اولیه: ← آزادی اقتصادی

- لیبرالیسم اولیه با تکیه بر شمار آزادی به ویژه آزادی اقتصادی، راه استثمار را برای صاحبان ثروت باز کرد و عدالت را نادیده گرفت ← در نتیجه ← چالش فقر و خدا در کشورهای غربی به وجود آمد.
- نظریه اندیشمندان اروپایی برای حل مشکل فقر و غنا، در چارچوب فرهنگ جدید غرب بود نه فرهنگ دیگری

شروع افول لیبرالیسم اولیه و شکل‌گیری جریان چپ:

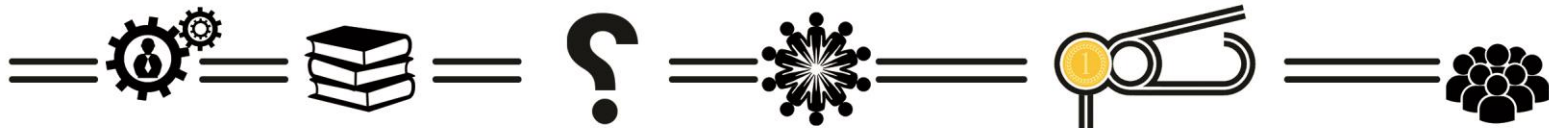
مارکس در نیمه دوم قرن نوزدهم لیبرالیسم اقتصادی را نقد کرد او حل چالش جامعه سرمایه‌داری را فقط با یک انقلاب قابل حل می‌دانست.

بعد از انقلاب فرانسه، طرفداران نظریه‌های لیبرالیستی در طرف راست و مخالفان آن در سمت چپ مجلس قرار گرفتند. به همین سمت آنها را به نام دو جریان راست و چپ شناختند.

احزاب سوسیالیستی و کمونیستی:

جریان چپ که مخالفان نظام سرمایه داری بودند، احزاب سوسیالیستی و کمونیستی را تشکیل دادند. که در این میان حزب کمونیست شوروی در سال ۱۹۱۷ میلادی توانست قدرت را در روسیه به دست بگیرد.

بلوک شرق و غرب:

مخالفان و طرفداران سرمایه داری طی قرن بیستم ، بلوک شرق و غرب را تشکیل دادند.

بلوک شرق ← شوروی سابق / کشورهای اروپای شرقی / چین

بلوک غرب ← آمریکا و اروپای غربی

شعار جوامع سوسیالیستی ← عدالت اجتماعی / توزیع مناسب ثروت

نکته

۱ نزاع دو بلوک شرق و غرب در سراسر قرن ۲۰ تا فروپاشی بلوک شرق اتحاد جماهیر شوروی در سال ۱۹۹۱ ادامه یافت.

۲ چالش میان بلوک شرق و بلوک غرب منطقه ای نبود بلکه چالشی جهانی بود.

۳ بلوک شرق و غرب با دو اقتصاد و سیاست متفاوت جهان را به دو قطب تقسیم کرده بودند که ابر قدرت بلوک شرق شوروی و ابر قدرت بلوک غرب آمریکا بود.

۴ این دو قطب با اینکه از نظر سیاسی، اقتصادی و جغرافیایی در دو بخش متمایز بودند اما به فرهنگ مشترکی تعلق داشتند یعنی هر دو در فرهنگ سکولار قرار داشتند.

تفاوت: سیاسی | اقتصادی / جغرافیایی

شباهت: فرهنگ (سکولار)

۵ رویکرد مارکس نسبت به دنیا، رویکردی سکولار بود و در چارچوب همان بنیان‌های فرهنگ غرب به حل چالش‌های جامعه خود پرداخت.

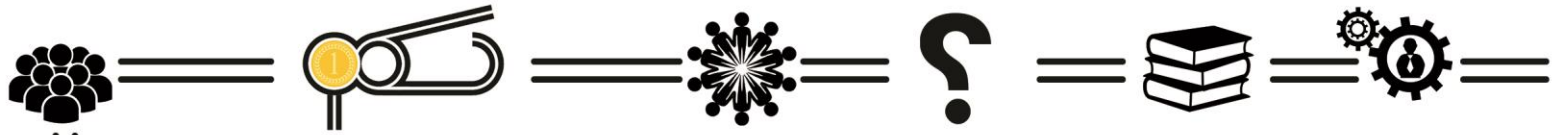
رویکرد مارکس نسبت به دنیا ← رویکردی سکولار

۶ چالش بلوک شرق و غرب از نوع چالش‌های درون فرهنگی بود.

نکات خیلی خیلی کنکوری:

نظریه	شعار	پیامدها	عامل هویتیابی	بلوک
لیبرالیسم	آزادی مخصوصا آزادی اقتصادی	برده‌داری و استثمار شکل‌گیری فقر و غنا	ثروت	غرب
نظریه مارکس	عدالت اجتماعی توزیع مناسب ثروت	از بین رفتن آزادی افراد ایجاد طبقه جدید صاحبان قدرت	قدرت	شرق

نظریه	رویکرد	مالکیت خصوصی	راه حل مشکلات جامعه	مداخله دولت
لیبرالیسم اولیه	فردگرا	موفق	آزادی فعالیت صاحبان سرمایه	مخالف
نظریه مارکس	جمع‌گرا	مخالف	انقلاب	موافق

چالش‌های جهان دو قطبی (بلوک شرق و بلوک غرب)

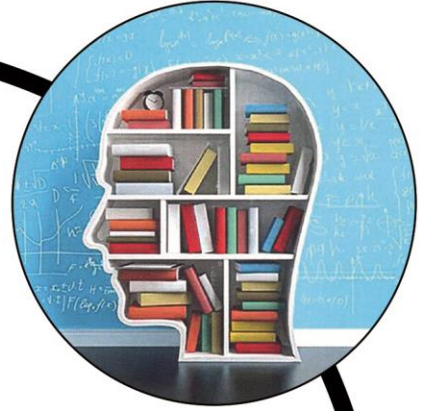
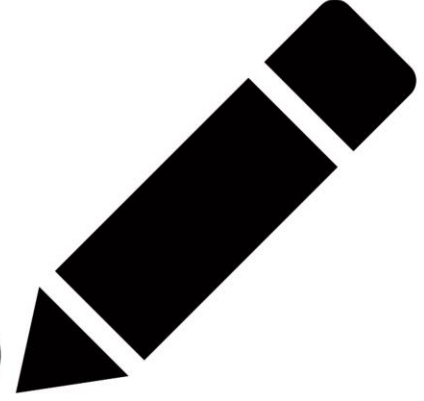
نوع چالش	توضیحات
منطقه‌ای و فرا منطقه‌ای	فرا منطقه‌ای بود
درون فرهنگی یا بین فرهنگی	درون فرهنگی بود (فرهنگ سکولار)
خرد یا کلان	کلان بود زیرا در تمام جهان گسترش پیدا کرد
مستمر یا مقطعی	مقطعی بود چون با فروپاشی شوروی این تقسیم بندی تا حدودی از بین رفت

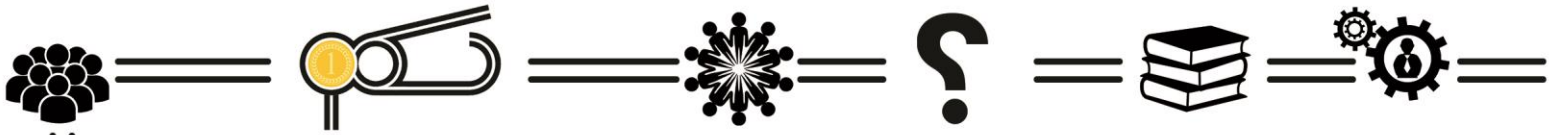
درس ۱۰

پایه یازدهم

جنگ ها و تقابل های جهانی

درسنامه

انواع جوامع از منظر قرآن

- از ستیز و نزاع به دور است و بشر بر مدار آرمانی حقیقی و اصیل است.
- به گروه‌ها و دسته‌های مختلف تجزیه می‌شود و ظرفیت‌ها و نیروهای آن نابود

اعتقاد آگوست کنت درباره کسب ثروت

- گذشته ← با غنائم جنگی
- امروزه ← غلبه بر طبیعت
- نتیجه ← بعد از انقلاب صنعتی جنگ از بین می‌رود.

نکته

از نظر آگوست کنت جنگ در فرهنگ غرب امری ذاتی نیست بلکه عارضی و تحمیلی است.

دلیل خطا بودن نظریه کنت ⇐ جنگ جهانی اول و دوم

اولین هادر جنگ جهانی

- جنگ جهانی اول ← استفاده از سلاح شیمیایی
 - جنگ جهانی دوم ← استفاده از بمب اتم
- مهم‌ترین عامل وقوع ۲ جنگ جهانی: رقابت کشورهای اروپایی بر سر مناطق استعماری**

ویژگی‌های مهم ۲ جنگ جهانی

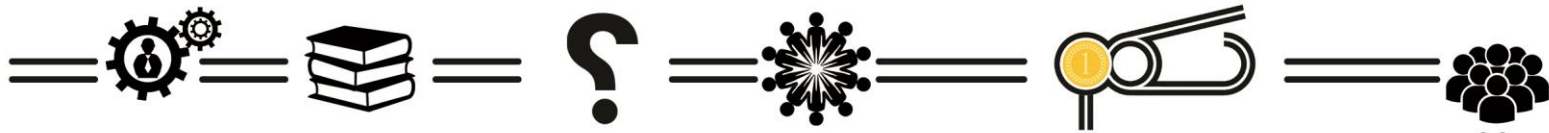

- با دیگر کشورهای اروپایی آغاز شد
- منشأ دینی نداشت
- در قالب اندیشه‌های ناسیونالیستی، لیبرالیستی و سوسیالیستی بود.
- ریشه در فرهنگ غرب داشت
- همه کشورهای جهان را درگیر کرد

نکته

■ تا زمان فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی (بلوک شرق) جنگ سرد بین ۲ بلوک شرق و غرب برقرار بود و مناطق پیرامونی دچار جنگ گرم بودند. در نتیجه ← اقتصاد کشورهای صنعتی وابسته به تسهیلات نظامی، رونق بخشید.

پس از فروپاشی بلوک شرق، بلوک غرب طرف دیگری را برای جنگ جست و جو می‌کردند به همین خاطر جنگ را به فرهنگ‌ها و تمدن‌های زیر سلطه و استعمار خود منتقل کردند.

نظریه جنگ‌ها

- توسط هانتینگتون مطرح شد.
- عملیات نظامی کشورهای غربی در مقابل کشورهای غیر غربی را توجیه می‌کرد.
- به عنوان آخرین مرحله درگیری‌ها در جهان معاصر از آن یاد می‌شد.
- دولت-ملت‌ها بازیگران روابط بین‌المللی نیستند.
- بلکه فرهنگ‌ها و تمدن‌های بزرگ با هم درگیر هستند.
- فرهنگ اسلام بزرگ‌ترین تهدید برای جهان غرب است.

شمال و جنوب

- کشورهای صنعتی و ثروتمند در نیمه شمالی کره زمین هستند.
 - کشورهای فقیر در نیمه جنوبی کره زمین
 - این مفهوم بعد از جنگ جهانی دوم به کار رفت.
 - اندیشمندان معتقدند تقابل اصلی بین کشورهای شمال و جنوب است و نه بلوک شرق و غرب
 - از این تقابل به تقابل کشورهای فقیر و غنی هم یاد می‌شود.
- جهان اول ← کشورهای سرمایه‌داری بلوک غرب
- جهان دوم ← کشورهای کانون بلوک شرق
- جهان سوم ← کشورهای خارج از این دو بلوک
- کشورهای توسعه‌یافته ← کشورهای صنعتی و ثروتمند
- کشورهای عقب‌مانده/ توسعه نیافته/ در حال توسعه ← کشورهای دیگر وقتی با آنها مقایسه می‌شوند.

نکته

■ اصطلاح مرکز و پیرامون به نقش مرکزی کشورهای ثروتمند و صنعتی اشاره دارد.

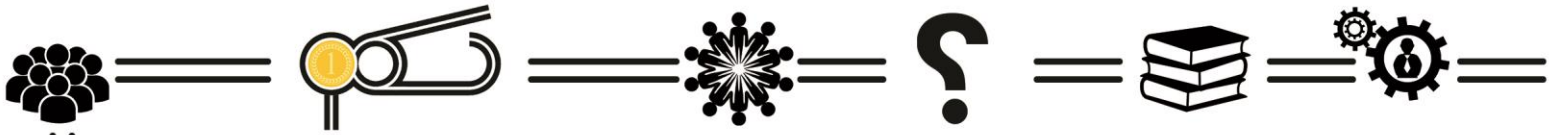
■ کسانی اصطلاح مرکز و پیرامون را به کار می‌برند که معتقدند کشورهای پیرامونی به سبب عملکرد کشورهای مرکزی ضعیف و فقیر شده‌اند.

دلایل آسان شدن انتقال ثروت از کشورهای پیرامونی به مرکزی:

- سرمایه‌گذاری‌های مشترک
- معاهدات بین‌المللی

نکته

در اصطلاح استعمارگر و استعمار شده را کسانی به کار می‌برند که چالش و نزاع بین کشورها را به ابعاد اقتصادی محدود نمی‌کردند و به ابعاد فرهنگی نیز اشاره کرد.

مشکل کشورهای فقیر

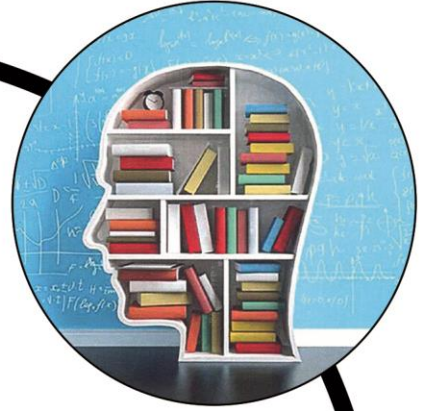
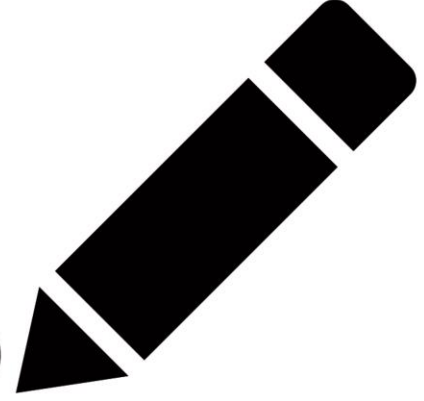
خودباختگی فرهنگی

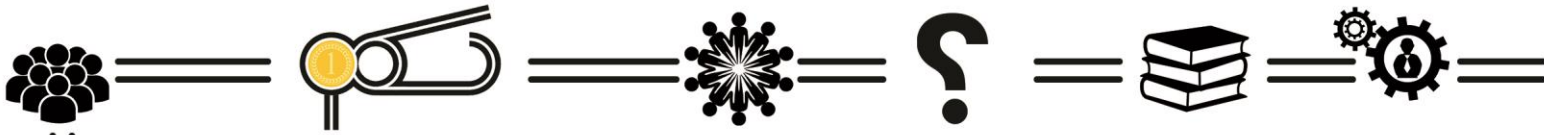
درس ۱۱

پایه یازدهم

بحران‌های اقتصادی و زیست محیطی

درسنامه

نکته

کشورها در ایجاد بحران‌ها سهم یکسانی ندارند اما همه از پیامدهای نامطلوب آن متاثر می‌شوند.

بحران: هنگامی به وجود می‌آید که برخی تغییرات درونی و بیرونی، تعادل کل نظام را بر هم زند.

بحران اقتصادی

- قدرت خرید مصرف‌کنندگان کاهش می‌یابد.
- تولیدکنندگان بازار فروش خود را از دست می‌دهند.
- کارخانه‌ها تعطیل می‌شوند
- کارگران بیکار می‌شوند.

بحران‌های اقتصادی غرب

- ۱۸۲ انگلستان
- بین دو جنگ جهانی ۱۹۲۹ تا ۱۹۳۳ → مهم‌ترین
- ۲۰۰۸ اروپا و آمریکا

تفاوت بحران اقتصادی با پالاش فقر و غنا

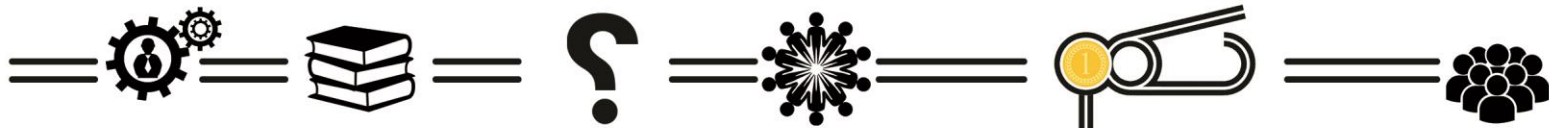
- فقر و غنا چالش همیشگی
- بحران اقتصادی دوره‌ای و مقطعی
- فقر و غنا برای قشر فقیر
- بحران اقتصادی برای تمامی جامعه

نکته

- بحران اقتصادی اغلب به چالش فقر و غنا پیوند می‌خورد چون سرمایه‌داران فشار ناشی از بحران اقتصادی را به قشر ضعیف جامعه تحمیل می‌کنند.
- بحران اقتصادی در صورتی که کنترل نشود می‌تواند به فروپاشی حکومت‌ها منجر شود.

بحران اقتصادی ← ابتدا ← محدود به کشورهای غربی ← شکل‌گیری اقتصاد جهانی ← بحرانی جهانی

مشکل قرن ۲۰ ← بحران‌های زیست محیطی

نکته

امروزه بحران‌های زیست محیطی به منطقه خاصی محدود نمی‌شود.
اولین مراکزی که دچار بحران زیست محیطی شدند ← شهرهای صنعتی (انقلاب صنعتی)

دیدگاه فرهنگ مدرن به طبیعت

- طبیعت ماده خام و بی‌جانی است.
- انسان اجازه هرگونه تصرف در آن دارد.
- با تسخیر طبیعت، تمامی مشکلات انسان حل می‌شود.

دیدگاه توحیدی به طبیعت

- همه موجودات طبیعی به تسبیح خداوند مشغول هستند.
- همه به سوی خداوند باز می‌گردند.

دیدگاه اساطیری به طبیعت

- طبیعت ماده خام نیست
- از نیروهای ماورائی برخوردار است

نکته

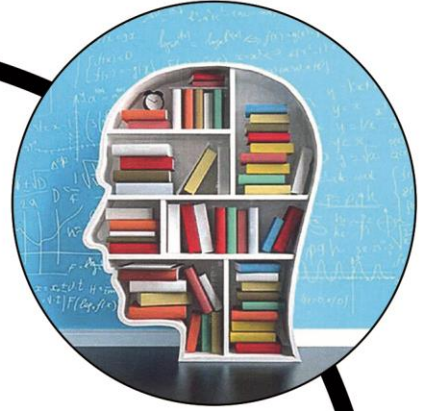
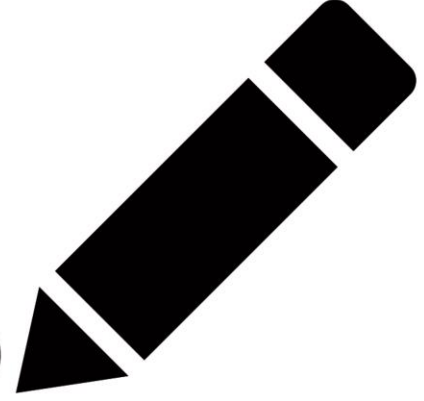
انسان و فرهنگ مدرن تصرف در طبیعت را تنها با فنون و روش‌های تجربی انجام می‌دهند.

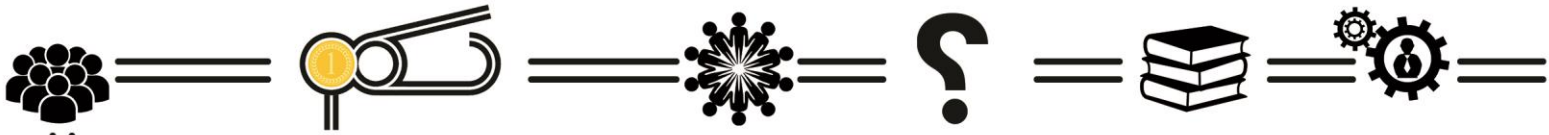
درس ۱۲

پایہ یازدهم

بحران های معرفتی
و معنوی

درسنامه

در چالش‌های جهانی با بروز چالش‌های جدید، چالش‌های پیشین باقی می‌ماند و اغلب پایان نمی‌یابد.

عمیق‌ترین لایه‌های فرهنگ معاصر غرب:

سکولاریسم، اومانیسم، روشنگری
تمامی چالش‌های جهانی از سه مورد بالا نشأت می‌گیرند و حتی بحران‌های معرفتی و معنوی هم از سه لایه بالا برمی‌خیزد.

شناخت در قرون وسطی

- کتاب مقدس و شهود کلیسا ✓
- عقل و تجربه ✗

شناخت در رنسانس

- وحی و شهود ✗
 - عقل و تجربه ✓
- اولین تجربه معرفتی

شناخت در قرن ۱۹ ← حسی و تجربی

بحران معرفتی جدید:

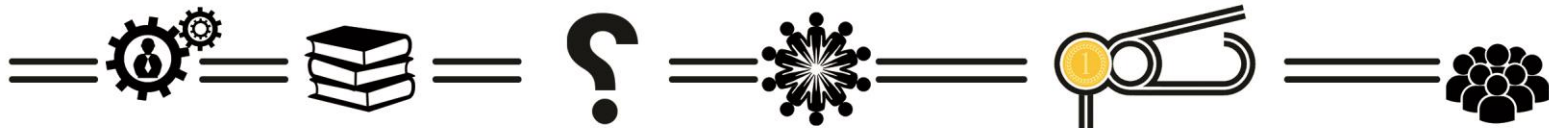

وقتی آغاز شد که محدودیت‌های علمی دانش تجربی و همچنین وابستگی آن به معرفت‌های غیرتجربی و غیرحسی آشکار شد.
نیمه اول قرن ۲۰:

* محدودیت‌های علوم تجربی مشخص شد. * علم به امور طبیعی محدود شد

نیمه دوم قرن ۲۰ ← علم مدرن زیر سوال رفت

نکته

نکته: تردید درباره‌ی مبانی علوم تجربی غربی، در حقیقت تردید درباره بنیان‌های هویتی فرهنگ غرب یعنی لایه‌های عمیق یا عمان فلسفه روشنگری بود.

بعد بحران معرفتی - علمی

افول روشنگری و شکل‌گیری جریان‌های پُست مدرن:

- روشنگری از قرن ۱۹ مبتنی بر حس و تجربه
- شناخت غیرتجربی علمی نبود
- مشخص شد علم تجربی به شناخت‌های غیرتجربی وابسته است.
- پس در معرفت‌شناسی جهان غرب تردید ایجاد شد.

ناسازگاری ابعاد معرفتی جهان غرب با نیازهای اقتصادی و سیاسی آن:

- متفکران غرب زمانی در اصول فرهنگ غرب تردید کردند که اندیشه‌های
- پسامدرن ظرفیت جهانی شدن سیاست و اقتصاد غرب را نداشت.

سکولاریسم در فرهنگ مدرن

- در هنر، اقتصاد، سیاست و علم رشد کرد
- در فرهنگ عمومی یعنی زندگی شخصی افراد، فرهنگ دینی باقی ماند.

نکته

■ طی قرن بیستم نه تنها دین از فرهنگ عمومی خارج شد بلکه در سال‌های پایانی آن، نگاه معنوی و دینی، به سطوح مختلف زندگی انسان‌ها بازگشت → افول سکولاریسم / پساسکولاریسم

■ مهم‌ترین علت تداوم باورهای دینی و معنوی در زندگی انسان ← نیاز فطری آدمی به حقایق قدسی و ماوراءطبیعی

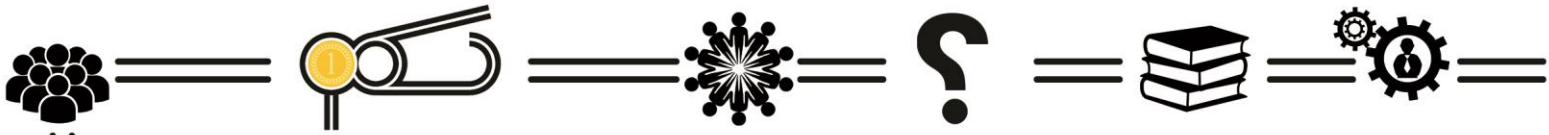
پیامدهای انکار حقایق قدسی توسط فرهنگ غرب:

- به آرمان‌های انقلاب فرانسه نرسید
- اصالت بخشیدن به انسان دنیوی
- رسیدن به پوچ‌گرایی، یأس و ناامیدی و مرگ آرمان‌ها و امیدها

پیامدهای رویگردانی از سکولاریسم:

- نخبگان جهان غرب را به جست و جوی سنت‌های قدسی و دینی ما داشت.
- مهاجران ساکن کشورهای غربی را به سوی هویت دینی خود فراخواند.
- بازار معنویت‌های کاذب و دروغین را رونق بخشید.

بحران اقتصادی

- قدرت خرید مصرف‌کنندگان کاهش می‌یابد.
- تولیدکنندگان بازار فروش خود را از دست می‌دهند.
- کارخانه‌ها تعطیل می‌شوند
- کارگران بیکار می‌شوند.

بحران‌های اقتصادی غرب

- ۱۸۲ انگلستان
- بین دو جنگ جهانی ۱۹۲۹ تا ۱۹۳۳ → مهم‌ترین
- ۲۰۰۸ اروپا و آمریکا

تفاوت بحران اقتصادی با پالش فقر و غنا

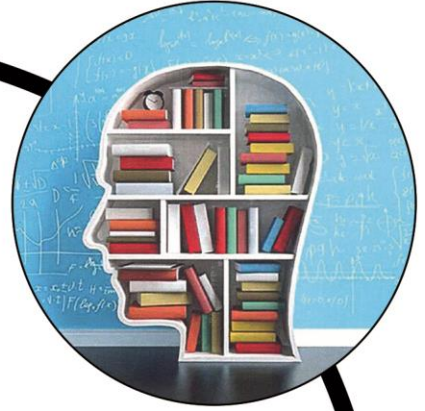
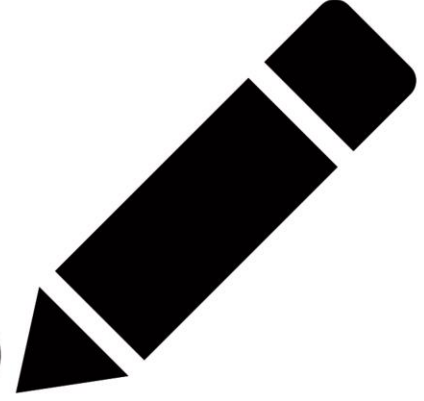
- فقر و غنا چالش همیشگی
- بحران اقتصادی دوره‌ای و مقطعی
- فقر و غنا برای قشر فقیر
- بحران اقتصادی برای تمامی جامعه

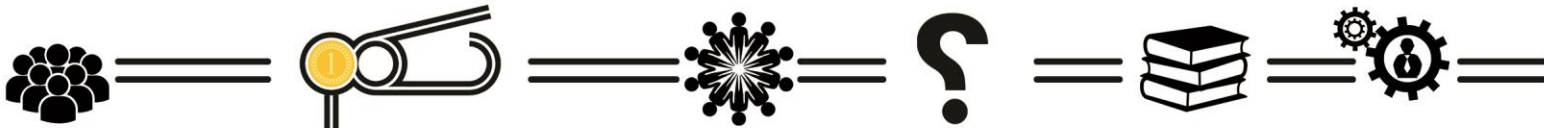
درس ۱۳

پایہ یازدهم

سرآغاز بیداری اسلامی

درسنامه

نکته

جهان غرب ابتدا با سطحی‌ترین و ظاهری‌ترین لایه‌های هویتی خود با سایر جهان‌های اجتماعی مواجه شد.

قدرت سیاسی اسلام در زمان مواجهه با فرهنگ غرب ⇨ استبدادهای قومی و قبیله‌ای وضعیت عالمان دینی در مواجهه با فرهنگ غرب ⇨ برای حفظ امنیت تعامل می‌کردند.

نکته

فقاقت و عدالت که دو عنصر برتر در فرهنگ اسلامی هستند، اغلب در حاشیه‌ی مناسبات قدرت‌های قومی، باقی مانده بود.

دلیل آسیب‌پذیری کشورهای غیرغربی در برابر کشورهای غربی ⇨ دوری از سنت‌های دینی و اسلامی دلیل تضعیف عزت و استقلال کشورهای اسلامی ← شیفته و مرعوب کشورهای غربی شدن ← قدرت سیاسی، اقتصادی و نظامی و جاذبه‌های دنیوی کشورهای غربی نخستین بنیانگذاران اسلامی ← کسانی بودند که به خطر جوامع غربی و شیوه برخورد دولت‌های اسلامی در برابر غرب توجه کردند و حرکت‌ها و جنبش‌هایی را در مقابله با غرب به وجود آوردند. مثل:

- حضور فعال عالمان دینی در مقابله با روسیه تزاری
- تدوین رساله‌های جهادیه
- اصلاحات امیرکبیر
- حکم میرزای شیرازی در تحریم تنباکو

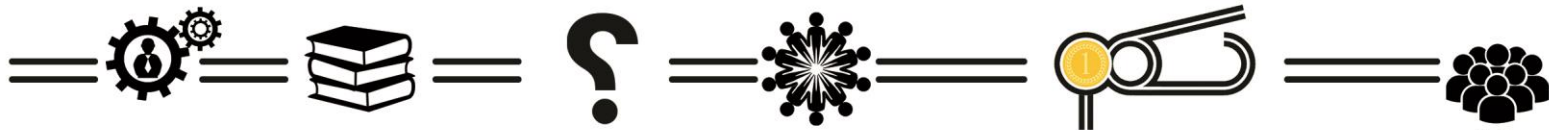
در ایران

- اقدامات سیدجمال‌الدین اسدآبادی و شاگردان او → در خارج کشور

ویژگی‌های نخستین بیدارگران اسلامی

- به خطر کشورهای غربی آگاه بودند.
- اصلاح رفتار دولت‌ها در کشورهای اسلامی
- بیداری را بازگشت به سلام و عمل به آن می‌دانستند.
- طرفدار وحدت امت اسلامی بودند.

نکته

بیدارگران نخستین، با وجود رویکرد اعتراض آمیز به غرب، از فرهنگ غرب شناخت عمیقی نداشت.

فطر غرب از نظر بیدارگران نخستین:

سلطه گری - قدرت سیاسی و اقتصادی

دلیل ضعف جوامع اسلامی از منظر بیدارگران نخستین ← دوری مسلمانان از عمل به اسلام
دلیل قدرتمندی جوامع غربی از منظر بیدارگران نخستین ← عملکرد آنها اغلب مورد توجه اسلام بود.
«در شرق مسلمان دیدم و اسلام ندیدم در غرب مسلمان ندیدم و اسلام دیدم» → عبده شاگرد سیدجمال الدین اسدآبادی

نکته

با شکل گیری استعمار و همراه با جریان بیدارگران؛ جریان دیگری نیز شروع به فعالیت کرد:
نسل اول ← منورالفکران
نسل دوم ← روشنفکران

گروه های فوق بیشتر در لژهای فراماسونری سازمان می یافتند.
این گروه شیفته فرهنگ غرب بود اما بر بیدارگران اسلامی، بیداری را در گذر از فرهنگ اسلامی و پیوستن به فرهنگ غربی می دانستند.
این گروه اومانیسم و روشنگری را به صورت زیر ترجمه می کردند:
اومانیسم ← آدمیت
روشنگری مدرن ← منورالفکری

ویژگی های منورالفکران غرب گرا:

- نسبت به کشورهای غربی احساس خطر نمی کردند.
- حضور سیاسی و اقتصادی آنان را فرصت می دانستند.
- خواستار اصلاح رفتار دولت های اسلامی بودند.
- بیداری را بازگشت و اسلام نمی دانستند.
- به امت و ملت اسلامی اعتقاد نداشتند.
- به ناسیونالیسم اعتقاد داشتند.

نکته

■ منورالفکران غرب گرا مورد حمایت دولت های غربی بودند که به کمک آنان توانستند از موفقیت بیدارگران اسلامی جلوگیری کنند.
■ منورالفکران غرب گرا در نهایت حکومت های کولار تشکیل دادند.

۱۳ قدرت حاکمان سکولار در کشورهای مسلمان، ریشه در اعتقادات و پیشینه تاریخی این کشورها نداشت.

۱۴ قدرت حاکمان سکولار در کشورهای مسلمان، وابسته به قدرت استعمار بود، آنان تلاش می‌کردند که مظاهر دینی و اسلامی را از بین ببرند و ساختار پیشین را جذب کنند و ساختار جدیدی ایجاد کنند.

قدرت‌های سکولاری

- آتاتورک در ترکیه
- رضاشاه در ایران
- امان الله خان در افغانستان

نکته

حکومت منورالفکران غرب‌گرا در کشورهای اسلامی ← استبداد استعماری

استبداد و استعماری

- وابستگی به کشورهای استعمارگر
 - عمل کردن مطابق مانع استعمارگران
 - از بین رفتن استقلال سیاسی و اقتصادی جوامع اسلامی
 - سرکوب مقاومت‌های رومی برای حفظ هویت اسلامی
- دلیل به وجود آمدن نخبگان غرب‌گرا** ← در هم ریختن نظم پیشین به بهانه رسیدن به جایگاه کشورهای غربی اما در عمل این کشورها در جایگاه پیرامونی خود باقی ماندند.

نکته

۱۱ نخبگان غرب‌گرا به عملکرد نسل اول روشنفکران معترض بودند و نسل دوم روشنفکران را شکل دادند.

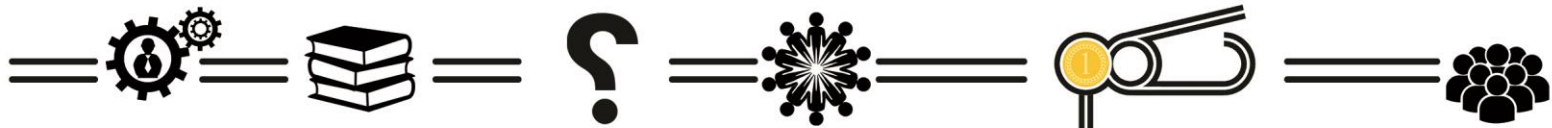
۱۲ نخبگان غرب‌گرا تحت تاثیر جریان‌های چپ در کشورهای اروپایی بودند که به عنوان روشنفکران چپ اسلامی شناخته می‌شوند.

دلیل اعتراض روشنفکران چپ اسلامی

- به دلیل گریز از سلام نبود.
- اعتراض به عملکرد اقتصادی نظام‌های لیبرالیستی و سرمایه‌داری بود.

چارچوب اعتراض‌های روشنفکران چپ

- ناسیونالیستی
- سوسیالیستی
- مارکسیستی

روشنفکری التاقی

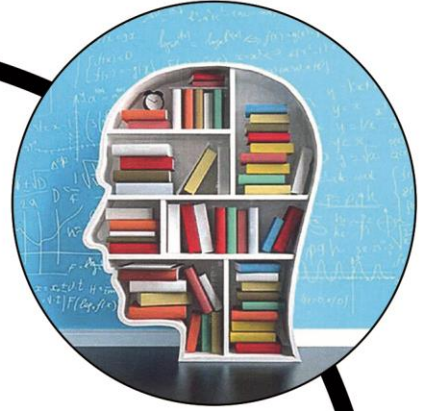
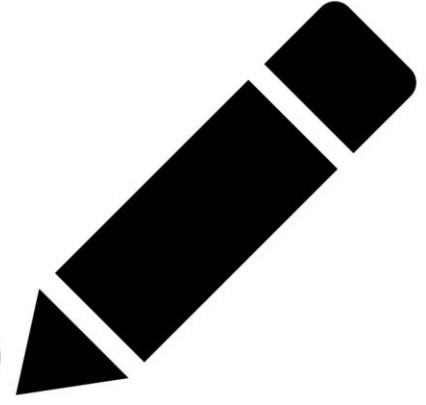
- دچار انسجام در عقاید نبود.
- ارزش‌های مکتب‌های مختلف را به صورت ناسازگار در کنار هم می‌پیچید.

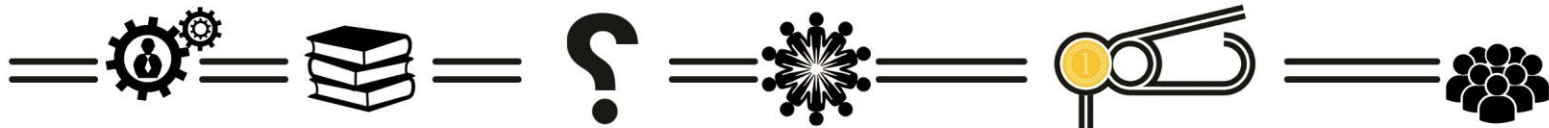
درس ۱۴

پایہ یازدهم

انقلاب اسلامے ایران
نقطہ عطف پیداری
اسلامے

درسنامه

نخستین حرکت‌ها و جنبش‌های بیدارگران نخستین:

۱- جنبش عدالت‌خانه

۲- جنبش تنباکو

اهداف نخستین بیدارگران:

- اصلاح رفتار حاکمان
- اصلاح ساختار حکومت قاجار

نکته

تعامل عالمان شیعی با حاکمان قاجار براساس «مقاومت منفی» بود.

مقاومت منفی:

- حاکمیت پادشه، ظالمانه و غیرمشروع بود.
- همکاری سیاسی با آن، در حد واجبات نظامیه بود.
- واجبات نظامیه: اموری که برای بقای زندگی لازم است مانند حفظ امنیت.
- دلیل تبدیل مقاومت منفی به فعالیت رقابت‌آمیز ← اثرپذیری از دولت‌های استعماری
- فعالیت رقابت‌آمیز: ورود فعال به عرصه زندگی اجتماعی و سیاسی، نه در جهت تایید قدرت حاکمان بلکه در رقابت آنها بود.

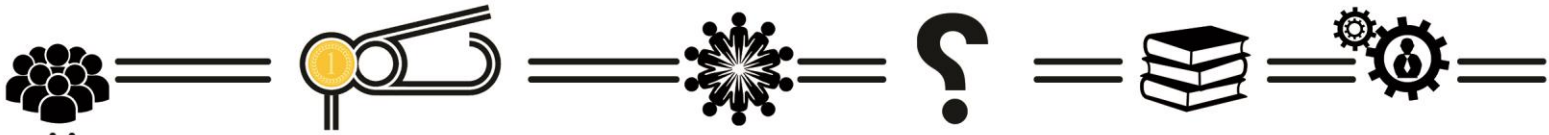
نکته

برخورد رقابت‌آمیز عالمان دینی با قاجار، حرکتی اسلامی بود که جنبش تنباکو نمونه‌ای موفق از فعالیت رقابت‌آمیز اصلاحی است که این تجربه موفق، اصلاح رفتار را به اصلاح ساختار تغییر داد و به جنبش عدالتخانه منجر شد.

اهداف جنبش عدالتخانه:

- اصلاح شیوه زمامداری
- در پی تاسیس مجلس بود که قوانین الهی را تدوین کند و شاه را ملزم به اجرای این قوانین کند.
- دلیل بسته شدن مدار استبداد ← جنبش عدالتخانه

شرایط جنبش عدالتخانه از نظر فقه شیعی:

- حاکمیت آرمانی نبود
- فساد آن از استبداد کمتر بود.

نکته

جنبش عدالتخانه از آن جهت که ساختار سیاسی جامعه را تغییر داد، بک انقلاب اجتماعی بود.

چگونگی انتخاب نام مشروطه:

- ۱- با اوج‌گیری عدالتخانه، منورالفکران به آن پیوستند.
- ۲- در جریان بست‌نشینی در سفارت انگلستان، این نام انتخاب شد.

نکته

۱ منظور عالمان دینی از مشروطه با منظور منورالفکران تفاوت داشت:

مسلمانان: حاکمیت - احکام الهی

منورالفکران: مشروطه سکولار مانند دولت انگلستان

۲ از نظر منورالفکران مشروطه‌خواه، مجلس محلی بود که قوانین بر پایه اراده و خواست بشر تدوین می‌شد.

۳ در جریان انقلاب مشروطه، نزاع شدیدی میان بیدارگران اسلامی و منورالفکران به وجود آمد که پس از؟؟؟، با حضور دولت‌های استعماری مثل انگلستان به نفع منورالفکران پایان یافت و به استبداد استعماری رضا شاه ختم شد.

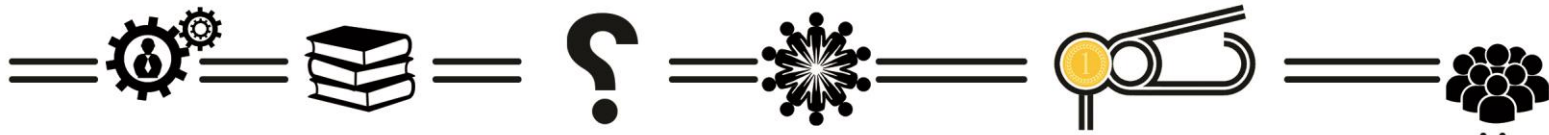
۴ رهبران دینی پس از شکست در مشروطه؛ محدوداً به موضع متفاوت منفی بازگشتند و تا شروع انقلاب اسلامی این شرایط ادامه داشت.

۵ امام خمینی به عنوان یک مرجع دینی، مردم و عالمان را از موضع مقاومت منفی به فعالیت رقابت‌آمیز بازگرداند.

آغاز فعالیت رقابت‌آمیز امام خمینی ⇨ اعتراض به کاپیتولاسیون و رفتار استعماری شده

۶ فعالیت امام خمینی در حد یک حرکت اصلاحی باقی نماند و به صورت یک انقلاب در آمد که جذب شاهنشاهی و تحقق حکومت اسلامی را دنبال می‌کرد.

حاکمیت آرمانی دینی

- حاکمیت الهی به وسیله پیامبر و اهل بیت
- در زمان غیبت به عهده کسانی است که:

☞ به احکام آگاه و عالم باشند

☞ به علم خود آگاه باشند و به آن عمل کنند.

مشکل عدالتخانه: به دنبال تحمیل رفتار عادلانه به کسانی بودند که با معیارهای غیرالهی به قدرت رسیده بودند.

تجربه صدساله تاریخی از مشروطه تا انقلاب:

- رقابت با منورالفکران غرب‌گرا
- استبداد استعماری
- روشنفکرانی که در حاشیه بلوک شرق و غرب بودند.

نکته

قرن ۲۰ را قرن انقلاب‌های آزادی بخش می‌نامند و انقلاب اسلامی آخرین انقلاب این قرن است.

دلایل تفاوت انقلاب اسلامی با سایر انقلاب‌های قرن ۲۰:

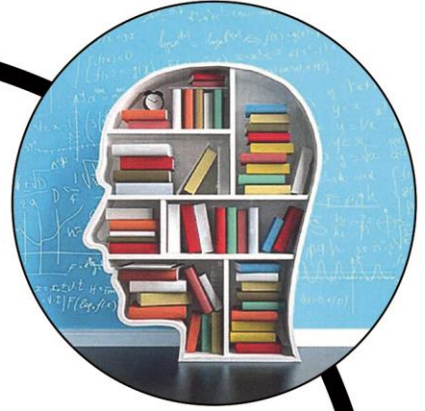
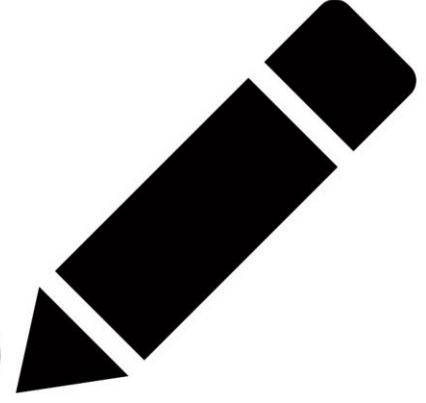
- ۱- به بلوک شرق و غرب وابستگی نداشت.
- ۲- جهت‌گیری ضد آمریکایی، ضد صهیونیسم و ضد مارکسیستی داشت.
- ۳- با حرکت‌های چریکی نبود بلکه یک انقلاب فراگیر مردمی با مرجعیت دینی بود.
- ۴- اندیشه‌های غربی تعلق نداشت بلکه از آموزه‌های اسلامی بهره می‌برد.
- ۵- هویتی فرهنگی و تمدنی داشت.

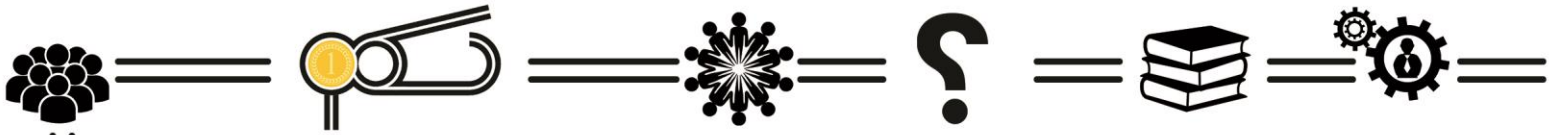
درس ۱۵

پایہ یازدهم

افق بیداری اسلامے

درسنامه

نکته

در جهان ۲ قطبی قرن بیستم، هویت جنبش‌ها براساس جایگاه و اهمیت‌شان در یکی از دو بلوک شرق و غرب شناسایی می‌شد.

نظر دولتمردان آمریکایی درباره انقلاب اسلامی:

- ۱- چون با بلوک شرق ارتباط ندارد، توان مقاومت در برابر بلوک غرب ندارد.
- ۲- انقلاب اسلامی را با موازین غربی می‌سنجیدند.

نکته

انقلاب اسلامی یک انقلاب جدید بود چون در متن ارزش‌های سکولار نبود بلکه باطنی اسلامی داشت و برای حفظ هویت اسلامی و تأمین حقوق از دست رفته امت اسلامی برمی‌خاست.

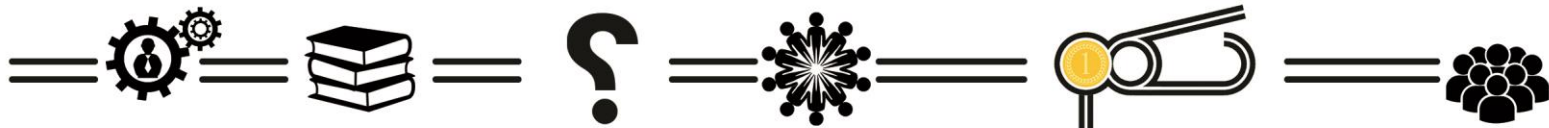
انقلاب فرانسه

- در سال ۱۷۸۹ در فرانسه پس از رنسانس
- با توجه به مشکلات پیش آمده به صورت سلسله انقلاب‌های ۱۸۳۰ و ۱۸۴۸ حیاتی مجدد یافت و همه کشورهای اروپای را فرا گرفت.

نکته

- ۱ انقلاب ۱۹۱۷ روسیه رویکردی چپ و سوسیالیستی داشت اما سکولار و درون فرهنگ غرب بود.
 - ۲ نخستین بیدارگران به دنبال اصلاح رفتار حاکمان بودند اما بیداری اسلامی از سطح نخبگان به مردم و فرهنگ عمومی جهان اسلام منتقل شد.
 - ۳ اگر بیداری اسلامی در جوامع اسلامی تحقق پیدا کند، این جوامع به سوی نظامی حرکت می‌کنند که فارغ از قدرت‌های قومی و قبیله‌ای، براساس فقاقت و عدالت، سازمان یابند.
- وصیت‌نامه سیاسی - الهی امام خمینی ← تشکیل یک دولت اسلامی با جمهوری‌های آزاد و مستقل

انقلاب اسلامی

وظیفه ← دفاع از محرومان و مستضعفان جهان

پیام ← فطرت الهی انسان‌ها

رسالت ← حل مشکلات معرفتی و معنوی

تلاش‌های جهان غرب برای مقابله با جمهوری اسلامی:

اجزای کودتای نوژه / هشت سال جنگ تحمیلی

تفاوت جنگ تحمیلی با بقیه جنگ‌های قرن ۲۰ ← تمامی کشورهای بلوک شرق و غرب علیه ایران متحد شدند.

نظریه «پایان تاریخ» فوکویاما:

با فروپاشی بلوک شرق، نظم نوین جهانی بر مدار یک قطب واحد

دلیل باطل شدن نظریه «پایان تاریخ» ← عملکرد انقلاب اسلامی

نظریه «جنگ تمدن‌ها»

○ قطب‌بندی جدید فرهنگی را پذیرفت

○ تمدن‌های دیگر را در عرض تمدن اسلامی قرار داد

○ جایگاه مهمی برای انقلاب و فرهنگ اسلامی در نظر نمی‌گرفت.

○ رویکرد خصمانه نسبت به جهان اسلام داشت.

